

STORTINGET

Innst. 134 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 11 L (2020–2021)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i domstolloven (domstolstruktur)

Til Stortinget

Sammendrag

Domstolene er en av de tre statsmaktene – den dømmende makt. Domstolenes kjerneoppgave er å avgjøre rettsspørsmål ved å anvende rettsregler på faktiske forhold i konkrete saker. I tillegg til å ivareta borgernes rettssikkerhet gjennom bindende avgjørelser og verne om rettsstaten, utfører domstolene enkelte forvaltningsoppgaver.

For at den enkelte skal få ivaretatt sine rettigheter og avklart sine plikter, må domstolene utføre oppgavene sine med høy kvalitet og innen rimelig tid. Domstolene må også være tilgjengelige og relevante for brukerne. På denne bakgrunn inviteres Stortinget i denne proposisjonen til å drøfte domstolstrukturen i tingrettene, jordskifterettene og lagmannsrettene. Justis- og beredskapsdepartementet har konsultert Sametinget om anbefalinger i proposisjonen som kan påvirke samiske interesser direkte.

De alminnelige domstolene i Norge består av tre instanser: tingrettene, lagmannsrettene og Norges Høyesterett. De alminnelige domstolene dømmer i sivile saker og straffesaker. Jordskifterettene er særdomstoler i første instans, som i all hovedsak arbeider med saker etter jordskifteloven. Lagmannsrettene og Norges Høyesterett behandler også saker fra jordskifterettene i henholdsvis andre og tredje instans.

Det er i dag 60 alminnelige domstoler (tingretter) i første instans. Bortsett fra i Oslo, er det én tingrett i hver rettskrets. Saksfordelingen mellom tingrettene styres av regler om verneting, som avgjør i hvilken rettskrets den enkelte sak skal behandles. Hvilke rettskretser som dekker hvilke kommuner følger av forskrift 15. november 2019 nr. 1545 om inndelingen av domssogn og lagdømmer. Et rettssted er en domstols lokalisering. De fleste rettskretsene har bare ett rettssted, men noen få rettskretser har flere rettssteder.

Anneninstans består av seks lagmannsretter som behandler ankesaker fra tingrettene og jordskifterettene. Hver lagmannsrett har myndighet innenfor et avgrenset geografisk område (lagdømme), som igjen er delt inn i mindre geografiske områder (lagsogn).

Meldingsdelen av proposisjonen innledes med en beskrivelse av dagens domstolstruktur og utviklingen i organiseringen de siste 20 årene i punkt 2.1 og 2.2. Domstolkommisjonen og kommisjonens forslag i NOU 2019:17 Domstolstruktur presenteres i punkt 2.3, før enkelte andre utredninger og innspill som belyser utfordringsbildet i domstolene trekkes frem i punkt 2.4. Høringen av kommisjonens strukturutredning og Justis- og beredskapsdepartementets høringsbrev 2. mars 2020 er tema i punkt 2.5. Departementets konsultasjon med Sametinget er tema i punkt 2.6.

I punkt 3 drøftes endringer i tingrettsstrukturen. Dette punktet følger også opp Stortingets anmodningsvedtak nr. 635 (2019–2020), som lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme til Stortinget med en egen sak for sammenslåing av tingretter i Østfold og på Romerike eventuelt gjennomføres, og at sammenslåing av disse tingrettene stilles i bero frem til saken er behandlet.»

Regjeringen ønsker et likere domstoltilbud med sterke fagmiljøer i hele landet. For å oppnå dette anbefales det å utvide tingrettenes og jordskifterettens rettskretser, men beholde alle dagens rettssteder. En utvidelse av rettskretsene vil gi mer fleksible organisasjoner med sterkere fagmiljøer. Større organisasjoner vil bedre ressursutnyttelsen og gjøre det mulig å utnytte effektiviseringspotensialet Riksrevisjonen beskriver i Dokument 3:3 (2019–2020) Undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene. Videre vil større rettskretser være i tråd med Særdomstolutvalgets anbefalinger for behandling av foreldretvister etter barneloven og saker om tvang etter barnevernloven.

I punkt 4 drøftes endringer i jordskifterettsstrukturen. Departementet er enig med Domstolkommisjonen i at det er nødvendig å endre dagens struktur for at jordskifterettene fortsatt skal kunne fylle sin viktige samfunnsfunksjon. Justis- og beredskapsdepartementet tilrår etter dette at antall jordskifterettskretser reduseres fra 34 til 19.

I punkt 5 drøftes endringer i lagmannsrettsstrukturen. Når det gjelder lagmannsrettene, anbefales det å endre enkelte rettskretser for å sørge for likere sakstilfang og saksbehandlingstid. Det anbefales å opprettholde dagens seks lagmannsretter og lokalisering av hovedkontorene.

I proposisjonsdelen (punkt 6) foreslås det endringer i domstolloven på bakgrunn av forslagene i høringsbrevet 2. mars 2020. I høringsbrevet ble et forslag om å overføre myndigheten til å fastsette og legge ned rettssteder fra Domstoladministrasjonen til Kongen (regjeringen) lagt frem til overveielse. Departementet foreslår i denne omgang ingen endringer på dette området. Det foreslås heller ikke å følge opp et forslag om å regulere bemanningen ved rettsstedene. Departementet foreslår derimot å følge opp forslaget om å regulere hvor saker skal behandles når en domstol har flere rettssteder, se punkt 6.3. Formålet med forslaget er å sikre befolkningen nærhet til domstolene og opprettholde kompetansearbeidsplasser i distriktene.

Økonomiske og administrative konsekvenser av anbefalingene i meldingsdelen og forslaget i proposisjonsdelen er beskrevet i punkt 7.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Martin Henriksen, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Per-Willy Amundsen og Kjell-Børge Freiberg, fra Senterpartiet, Jan Bøhler og Jenny Klinge, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter

Eide, viser til kapittel 2 hvor det er omtale av Domstolkommisjonens arbeid, anbefalinger og regjeringens vurdering av disse anbefalingene.

Komiteen viser til at det i kapittel 3 blir redegjort for Domstolkommisjonens strukturutredning hvor det blant annet blir drøftet hvilke utfordringer tingrettene står overfor i dag herunder sakstyper, bruk av dommerfullmektiger, drøfting av NOU 2017:8 Særdomstolutvalgets anbefaling når det gjelder barnesaker, digitalisering av domstolene, fleksibel struktur, effektive domstoler, sterke fagmiljøer, tilgjengelige domstoler, domstolledelse, den samiske dimensjon, rettskretsinndeling og lokalisering.

Komiteen viser til at det er stort engasjement fra høringsinstansene knyttet til disse spørsmålene, herunder Domstolkommisjonens sammensetning av medlemmer og geografisk representasjon. Komiteen merker seg at departementet mener at denne representasjonen var tilstrekkelig.

Komiteen merker seg departementets vurdering som tillegger høringsvar fra Høyesterett og Domstoladministrasjonen betydelig vekt. Komiteen merker seg også at det etter departementets syn er nødvendig å utvide rettskretsene for å sikre et likeverdig domstoltilbud til brukerne.

Komiteen viser til at departementet drøfter både Domstolkommisjonen, høringen, overordnede hensyn, utfordringer, digitalisering av domstolene, barnesaker i domstolene, fleksibel struktur, effektive domstoler, sterke fagmiljøer, tilgjengelige domstoler, domstolledelse, den samiske dimensjonen og rettskretsinndeling og lokalisering.

Komiteen viser til at forslaget om rettskretsinndeling og rettssteder i all hovedsak er identisk med departementets forslag som ble sendt på høring 2. mars 2020. Der foreslås det å redusere antall rettskretser for tingrettene fra dagens 60 til 23, og dermed redusere antall førsteinstansdomstoler tilsvarende. Videre foreslås det å opprettholde de domstoler som ikke blir hovedsete for tingrettene som rettssted.

Komiteen viser til at kapittel 4 omhandler jordskifterettene, herunder Domstolkommisjonens strukturutredning, flertallets- og mindretallets syn, forslag i høringsbrevet av 2. mars 2020, høringsinstansenes syn og høringsvar fra jordskifterettene.

Komiteen merker seg departementets vurdering herunder overordnede hensyn og vurderinger om endret struktur, samlokalisering mellom jordskifterettene og tingrettene, rettskretsinndeling og lokalisering. Komiteen viser til at det foreslås en ny jordskiftestruktur med 19 rettskretser.

Komiteen viser til at kapittel 5 omhandler lagmannsrettene. Domstolkommisjonens strukturutredning, høringsinstansenes syn og departementets vurdering er omtalt. Komiteen merker seg at departemen-

tet foreslår å beholde dagens lagmannsrettsstruktur og at det kun er behov for enkelte mindre justeringer i rettskretsene.

Komiteen viser til kapittel 6 hvor endringer i domstoloven er omtalt. Her fremkommer det at rikets inndeling i rettskretser for tingretter bestemmes av Kongen etter domstoloven § 22. Etter domstoloven § 25 ligger det til Domstoladministrasjonen å fastsette ett eller flere faste rettssteder for tingrettene, og dermed tingrettens lokalisering innenfor den enkelte rettskrets. Myndigheten etter § 25 omfatter også myndigheten til å fastsette jordskifterettens rettssteder. Av forarbeidene fremgår imidlertid at Stortinget fastsetter domstolens organisering med hensyn til antall instanser og domstolens saklige ansvarsområder. Det er på denne bakgrunn uklart hvor langt Domstoladministrasjonens myndighet til å fastsette rettssteder går etter dagens regler.

Komiteen merker seg videre forslaget i høringsbrevet av 2. mars 2020 hvor departementet foreslo å klargjøre rettstilstanden ved å lovfeste praksisen med å vedta rettsstedene etter samme prosess og på samme måte som rettskretsene, slik at Domstoladministrasjonens myndighet etter domstoloven § 25 første ledd overføres til Kongen, samt klargjøre for eksempel i § 22 at rettssteder vedtas og bare kan legges ned ved forskrift gitt av Kongen.

Komiteen merker seg at i motsetning til Domstolkommisjonen, foreslår ikke departementet at de skal fastsette hovedrettssteder.

Komiteen viser videre til drøfting fra departementet om hvorvidt det skal gjøres endringer i domstoloven når det gjelder myndighet til å fastsette eller legge ned rettssteder. Departementet anbefaler å vente på Domstolkommisjonens andre delutredning da det etter departementets syn behøves et bredere beslutningsgrunnlag før en eventuell endring. Departementet forutsetter at eventuelle fremtidige endringer i rettskretsene og domstolens lokalisering inntil videre vil bli forelagt Stortinget i tråd med praksis.

Komiteen viser til at det videre i proposisjonen drøftes regulering av bemanning ved rettsstedene. Departementet foreslo i høringsbrevet av 2. mars 2020 å gi en hjemmel i domstoloven til å fastsette en minimumsbemanning i forskrift. I høringsbrevet ble ikke muligheten for å regulere bemanningen på rettsstedene i jordskifteretten trukket frem særskilt.

Komiteen merker seg at departementet drøfter høringsinstansenes syn og konkluderer med at det ikke foreslås å innføre en lovbestemmelse som gir adgang til å fastsette bestemmelser om minimumsbemanning.

Komiteen viser til kapittel 6.3 Behandling av saker der de geografisk hører hjemme. Departementet vurderte i høringsbrevet av 2. mars 2020 en hovedregel om at saker skal behandles på rettsstedet i den delen av

rettskretsen hvor saken geografisk hører hjemme. Komiteen merker seg at et klart flertall av høringsinstansene som uttaler seg om forslaget, stiller seg positive til en slik hovedregel.

Komiteen merker seg at departementet med hjemmel i domstoloven § 19 femte ledd vil fastsette i forskrift at saker i førsteinstans i alminnelighet skal behandles på rettsstedet i den delen av rettskretsen hvor saken geografisk hører hjemme. Komiteen merker seg videre at departementet foreslår at det i forskrift presiseres at saker kan behandles andre steder i rettskretsen når dette er hensiktsmessig.

Komiteen viser til kapittel 7 hvor de administrative og økonomiske konsekvensene tematiseres. I kapitlet fremkommer det at det i Domstoladministrasjonens beregninger anslås at departementets forslag er om lag 500 mill. kroner dyrere enn Domstolkommisjonens opprinnelige estimat i tidsperioden 2021–2040. Komiteen merker seg at det for jordskifterettene ikke er foretatt en samfunnsøkonomisk analyse.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, vil vise til enigheten disse partiene og Fremskrittspartiet inngikk våren 2020 om å stemme imot regjeringens varslede strukturreform i domstolene. Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti kom i mai 2020 frem til enighet om å si nei til regjeringens forslag om å redusere antall rettskretser og dermed sentralisere de selvstendige domstolene i Norge som på dette tidspunktet var varslet som sak til Stortinget i juni 2020. Flertallet vil vise til følgende pressemelding sendt ut av de fire partiene 19. mai 2020:

«Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Fremskrittspartiet varsler med dette at vi går imot regjeringens forslag til reduserte rettskretser for landets domstoler, og dermed vil sørge for å redde de selvstendige tingrettene og jordskifterettene over hele landet. Vi ber regjeringen om ikke å gjennomføre de planlagte strukturendringene mot stortingsflertallets vilje.

Regjeringen har varslet at tingrettens rettssteder skulle bestå, men har sendt på høring forslag om å redusere dagens rettskretser fra 69 til 22. Vi mener det ville betydd en svært usikker framtid for våre domstoler rundt om i landet, tap av mange kompetansearbeidsplasser i distriktene, og på sikt tinghus som bare ble stående igjen som et tomt lokale.

Regjeringens forslag som er sendt på høring til landets kommuner har vært en skinnhøring. Kommunene har frist til 2. juni med å svare, samme måned som Justisministeren varsler at det kommer en endring i domstolstrukturen til Stortinget.

Behovet for økt fleksibilitet, økt mulighet for saksdeling mellom domstoler og en styrking av kvaliteten krever ikke en endring av strukturen. Vi mener mulighetene finnes i domstolslovens § 19, og ønsker å forsterke det politiske ønske om fleksibilitet, samarbeid og saks-

deling i § 55 e.

Når regjeringen kommer til Stortinget med endringer i domstolsloven som varslet i juni og fremmer eventuelle forslag til å endre rettskretsene vil våre partier stemme imot og fremme egne forslag til en tydeliggjøring av domstolsloven som omtalt.

Vi ønsker imidlertid en grundig gjennomgang av fremtidens domstoler, og ser frem til domstolskommisjonens andre delutredning. Det vil bli viktig å styrke domstolene slik at rettsikkerheten til alle blir best mulig, sikre rask og effektiv saksbehandling, øke bruken digitale verktøy for en mer moderne domstol og forhindre sårbarheter.

Det er heldigvis slik at domstolene fungerer godt og har generelt svært høy tillit hos befolkningen. Dommerne fremstår som uavhengige og nøytrale, og generelt behandler domstolene saker raskt og med høy kvalitet. Dette har stor betydning for rettsikkerhet, forutsigbarhet og samfunnsmessig stabilitet, og bidrar til at Norge er attraktivt for handel og investeringer.

Det er vår mening at motivasjonen for en ny strukturreform i domstolene er økonomisk begrunnet. Med en mulig innsparing på 8 mill. i regjeringens forslag til endrede rettskretser, uten at man har tatt med i beregningen hva det vil koste for folk og ansatte med betydelig lenger reisevei, ser ikke vi dette som et godt argument. Vi mener man heller må se på andre løsninger for mer effektiv saksbehandling og bedre samhandling mellom domstolene.

Lene Vågslid, på vegne av Arbeiderpartiet

Per Willy Amundsen, på vegne av Fremskrittspartiet

Emilie Enger Mehl, på vegne av Senterpartiet

Petter Eide, på vegne av Sosialistisk Venstreparti»

Flertallet vil også vise til at uttalelsene fra partiene var tydelige i alle landets medier. Flertallet er derfor skuffet og stiller seg svært undrende til at Fremskrittspartiet har forlatt enigheten. Flertallet vil vise til hva Fremskrittspartiets justispolitiske talsperson uttalte i forbindelse med pressemeldingen som ble sendt ut på vegne av opposisjonspartiene Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i mai 2020:

«FrP mener det er unødvendig å gjøre endringer i rettskretser for å sikre norske borgeres rettssikkerhet. Samtidig vil de økonomiske innsparingene være ubetydelige. Det er derfor ikke tilstrekkelig grunnlag for å iverksette en omfattende reform for norske domstoler. Norske borgeres rettssikkerhet er svært godt ivaretatt i dagens lovverk, eksempelvis ved at man har adgang til å hente dommere fra nærliggende domstoler for å unngå habilitetsproblem – som er blant regjeringens hovedargument for å foreta en endring av rettskretsene. Vi har i dag ingen signal som tyder på at distriktene ikke ivaretar borgernes rettssikkerhet på en forsvarlig måte, og jeg har full tillit til at domstolene både i distriktene og i byene løser dette på en ryddig måte innenfor eksisterende lovverk. Norge er blant de beste i verden hva gjelder rettssikkerhet – det skal vi være stolte av, sier Per Willy Amundsen, justispolitiske talsperson for FrP».

Flertallet vil videre vise til uttalelsene fra de andre tre partiene,

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

«Det er en stor seier for Ap å samle et flertall mot regjeringens strukturreform i domstolene. Arbeiderpartiet har et klart landsmøtevedtak på at vi ønsker en desentralisert struktur. Med regjeringens forslag holder vi kun på byggene, men ikke innholdet. Problemet for folks rettsikkerhet i dag er ikke strukturelle forhold, men at ofre for kriminalitet står i lange køer mens kriminelle gis strafferabatt. Vi ønsker å jobbe for effektive og moderne domstoler, bruke domstolsloven aktivt for bedre samhandling og saksdeling, og ser ikke behovet for større rettskretser slik regjeringen foreslår, sier Lene Vågslid, leder av justiskomiteen og justispolitiske talsperson for Arbeiderpartiet.»

«Senterpartiet mener dette betyr en stopper for den massive sentraliseringen av domstolene som Høyre og regjeringen ønsket. For Senterpartiet har det fra dag en vært viktig at folk i hele landet skal ha tilgang på rettsystemet. Selv om sentraliseringene stoppes nå, så holder ikke det. Senterpartiet vil i fortsettelsen kjempe for en styrking av de mindre domstolene med blant annet innfasing av digitale løsninger.»

«SV er svært fornøyd med at det er nå et flertall mot regjeringens forslag til sentralisering av domstolene. Regjeringen har i denne saken ikke lyttet nok til befolkningens bekymringer. Ved å opprettholde de selvstendige domstolene nært der folk bor tar dette stortingsflertallet folks bekymring og motstand mot sentralisering på alvor. I sensitive saker som omhandler vold i nære relasjoner og overgrep mot barn, er det spesielt viktig å kunne tilby den tryggheten som selvstendige domstoler representerer, sier Petter Eide, justispolitiske talsperson for SV».

Flertallet anerkjenner regjeringens selvsagte rett til å fremme de forslag de ønsker for Stortinget, og flertallet mener det er viktig at endringer av strukturen i domstolene behandles i Stortinget. Flertallet forventer at Fremskrittspartiet står bak lovnader og klare politiske standpunkt fra mai 2020.

Flertallet mener det ikke er slik at små og mellomstore domstoler leverer dårlige avgjørelser, at de er mer kostnadskrevene eller at deres avgjørelser oftere blir opphevet i lagmannsretten. Flertallet vil vise til en rekke høringsinnspill som bekrefter dette. Flertallet vil understreke at det på disse områdene ikke er påvist sammenheng mellom domstolens størrelse og kvalitetene på avgjørelsene. Flertallet vil vise til at god ressursutnyttelse også handler om god ledelse. Det handler også om å tenke nytt i stedet for å lage store domstoler og store rettskretser. Bedre ressursutnyttelse og kompetanse kan oppnås ved å opprette dommerstillinger som har tilknytning til flere domstoler, ved utveksling av saker mellom domstoler som har ulikt arbeidspress, ved å opprette en pool av dommere for spesielt kompliserte saker og ved systematisk samarbeid og kontakt på tvers av rettskretsene. Flertallet mener disse høringsinnspillene bør lyttes til.

Flertallet vil vise til at behovet for økt fleksibilitet, økt mulighet for saksdeling mellom domstoler og en styrking av kvaliteten ikke krever en endring av strukturen. Flertallet mener mulighetene finnes i domstoloven § 19, og ønsker å forsterke det politiske ønske om fleksibilitet, samarbeid og saksdeling gjennom en enkel endring av § 55 e. Flertallet vil vise til at en enkel endring av § 55 slik at domstols ledere kan tilkalle dommere fra naboembeter også i enkeltsaker og ikke bare for perioder, vil føre til at man oppnår den samme utnyttelsen av ressursene som regjeringen i Prop. 11 L (2020–2021) mener de legger opp til. Flertallet vil også påpeke at domstoloven § 19 annet ledd også åpner for denne muligheten i dag, da utledet av en annen paragraf som viser at det er mulig å kalle inn dommere i enkeltsaker. Flertallet vil vise til at jordskifterettene bruker denne hjemmelen, men den er foreløpig lite brukt av tingrettene som har brukt domstoloven § 55 e. Flertallet vil vise til at det derfor ikke er et hinder i loven i dag, men at det med fordel kan presiseres i § 55 e for å tydeliggjøre dette. Flertallet vil vise til flere høringsinnspill som har gitt som eksempel at Domstoladministrasjonen i dagens struktur med en slik presisering kunne lagt til rette for at domstolene via intranettet kunne melde inn behov og ledig kapasitet. Flertallet viser til blant andre sorenskriver Elisabeth Wiik som har foreslått at dette kan løses gjennom at domstollederen som trenger hjelp tar kontakt med nabodomstolen med forespørsel om en dommer kan stille den konkrete dagen. Dersom ingen melder seg, kan lagmannsretten med hjemmel i domstoloven § 19 andre ledd eller en ny presisert § 55 e slik flertallet foreslår, pålegge en dommer fra en sideordnet domstol å stille i enkeltsaker.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag som tydeliggjør mulighetene i domstoloven for mer fleksibilitet, samarbeid og saksdeling mellom dagens rettskretser gjennom bl.a. en presisering og endring av § 55 e slik at det blir anledning til å innkalle dommere fra andre tingretter og rettskretser også i enkeltsaker.»

Flertallet vil vise til proposisjonen hvor det står:

«Dersom strukturendringene som er beskrevet i meldingsdelen blir gjennomført, vil de ansattes arbeidssted være rettskretsen, ikke rettsstedet. Hvilke dommere som skal arbeide hvor avgjøres av domstolleder. Endringene i rettskretsene er ikke til hinder for etterfølgende lokale initiativ til samlokalisering eller annet fremtidig utviklingsbehov. På bakgrunn av erfaringer fra tidligere prosesser med lokale initiativ til frivillige sammenslåinger finner departementet grunn til å oppstille noen kriterier for å presisere hva som oppfyller kravet til lokal enighet om samlokalisering. Et utgangspunkt bør i den forbindelse være at det ikke vil være tilstrekkelig at

domstollederen ønsker samlokalisering. Etter departementets syn bør en samlokalisering også ha bred støtte blant de ansatte i domstolen. Andre berørte aktører, herunder kommunene og advokatene i rettskretsen, må også høres i prosessene. I alminnelighet må det kreves bred lokal støtte til samlokalisering også fra de berørte kommunene og aktørene. Kravet om bred lokal tilslutning skal likevel ikke forstås slik at alle må være enige, men berettigede motforestillinger fra sentrale berørte aktører må tillegges vekt. Prosessene må være brede og åpne, slik at det er mulig å dokumentere at kravet om lokal enighet er oppfylt. De samme kriteriene bør også gjelde for eventuelle fremtidige sammenslåinger.»

Flertallet mener det er helt nødvendig å tydeligere definere hva som anses å være «lokal frivillighet». Flertallet merker seg at regjeringen først etter at de har gjennomført store strukturendringer vil være tydeligere på dette enn de har ønsket før strukturendringene. Flertallet vil vise til prosessen og situasjonen som oppsto i hhv. Romerike og Østfold hvor det ble skapt stor usikkerhet rundt hva som lå i «lokal enighet». Flertallet er enige i at en lokal enighet bør være at alle ansatte i en domstol er enige, samt at berørte kommuner høres reelt. Prosessen bør også i så fall springe ut av et lokalt initiativ. Flertallet vil vise til prosessen i for eksempel tidligere Vestfold fylke, hvor det var et lokalpolitisk ønske og initiativ om sammenslåing. Flertallet mener det også er av stor betydning at det er åpenhet rundt slike prosesser, og at de er etterprøvbare. Flertallet mener likevel at endringer i struktur skal legges frem for Stortinget i egen sak, slik flertallet har foreslått i Dokument 8-forslag om stedlig ledelse. På denne måten vil mandatet til Domstoladministrasjonen være klarere enn i dag.

Flertallet viser til at planene om sammenslåinger i Østfold og på Romerike ble satt i bero frem til domstolstrukturen skulle behandles i Stortinget. Slik flertallet ser det er det ikke slik at det per i dag kan sies å være en lokal enighet om disse eventuelle sammenslåingene ut ifra kriteriene regjeringen selv lister opp i proposisjonen, og flertallet går derfor også imot nedleggelse av selvstendige domstoler i disse områdene, som forslagene i resten av proposisjonen.

Flertallet vil vise til flere høringsinnspill som peker på at det ikke foreligger faglig argument for at barnesakene skal overføres til de største tingrettene. Flertallet vil vise til at det ved norske domstoler per i dag ikke er andre sivile saker som får tilført mer faglig kompetanse enn nettopp barnesakene. Flertallet vil vise til at det i disse sakene oppnevnes, uten unntak, barnefaglige psykologer som tjenestegjør som rettsoppnevnte sakkyndige eller fagkyndige meddommere. Adgangen til å bruke barnefaglige psykologer er som kjent den samme både i små og store tingretter. Flertallet vil også peke på at de aller fleste foreldretvistsakene løses etter mekling. Flertallet mener det må være et mål at langt flere foreldretvister løses i mekling, og at det er i

barnets og forelderens beste interesse at færrest mulig foreldretviser behandles som en sivil sak i en tingrett.

Flertallet viser til brevet signert 116 ordførere som ble sendt justis- og beredskapsministeren og justiskomiteen den 17. november 2020:

«Stans domstolsreformen

Ordførere krever at domstolsreformen stanses og ikke behandles før regjeringen har utredet hva konsekvensene av reformen innebærer for domstolenes ansatte, tilknyttede virksomheter, innbyggerne og kommunene over hele landet.

Samtlige ordførere som har underskrevet, ber Justis- og beredskapsministeren ta inn over seg de lokalpolitiske vedtak mot endringen i domstolstrukturen i første instans, det vil si både for tingretter og jordskifteretter.

Det bekreftes med dette at det ikke er ønsket endring i domstolstrukturen uten at konsekvensene er utredet og klargjort både når det gjelder konsekvenser for rettsøkende publikum, lokalt næringsliv, kommunene, arbeidsplassene i tingrettene- og jordskifterettene og virksomheter som er avhengige av tilgang til domstolene som advokatvirksomhet, politi, påtalemyndigheten og kriminalomsorgen. Vi krever at de konsekvenser endringene får for den enkelte kommune og region blir dokumentert og synliggjort.

Til tross for lokale politiske vedtak og påfølgende høringsinnspill, massiv mostand fra en rekke sorenskrivere, jordskifterettsledere, ansatte, tillitsvalgte, næringslivsråd og advokater ser vi at regjeringen dessverre fortsetter med sin plan om sentralisering av den tredje statsmakt uten å ta hensyn til protestene fra dem som risikerer å miste sin tingrett og jordskifterett.

Vi krever derfor at statsråden umiddelbart griper inn og trekker tilbake den videre behandlingen av domstolsreformen fra Stortinget og utarbeider en fullstendig utredning basert på utredningsinstruksens minimumskrav til utredning. Denne saken bør ikke behandles i sammenheng med budsjettforhandlingene i Stortinget.

I forkant av Stortingets behandling av Prop. 11 L (2020-2021), ber vi derfor om en snarlig tilbakemelding på om statsråden vil ta kommunenes krav til følge, og ser derfor frem til en ryddig og respektfull oppfølging av våre krav».

Flertallet mener det er totalt uansvarlig av regjeringen å foreslå tidenes største nedleggelse av selvstendige domstoler i Norge uten at konsekvensene er utredet, uten en analyse av alternativene og uten at behovet for endring er synliggjort, uten en samfunnsøkonomisk analyse eller at det er foretatt en konkret vurdering for hver enkelt tingrett og jordskifterett som foreslås nedlagt/gjort om til rettssted.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at flertallet omtaler domstolsreformen som «tidenes største nedleggelse av selvstendige domstoler i Norge». Disse medlemmer mener denne type utsagn ikke har rot i virkeligheten, og at flertallet fremsetter misvisende påstander som gir inntrykk av at folk mister sin lokale domstol. Disse medlemmer understreker at regjeringen ikke

legger ned en eneste domstol. Det er foreslått å utvide rettskretsene, men alle dagens domstoler opprettholdes som del av større rettskretser og deres rettstilbud skal bestå. Formålet med reformen er mindre administrasjon og ledelse, flere dømmende årsverk, økt kvalitet og tilgang på dommere samt en bedre fordeling av sakene innenfor hver nye rettskrets. Dette er god distriktpolitikk som vil bidra til økt aktivitet med domstoler som har mye ledig kapasitet. Disse medlemmer er bekymret for måten Arbeiderpartiet og særlig Senterpartiet fremstiller domstolsreformen på overfor folk flest rundt om i alle landets lokalaviser. Disse medlemmer tar sterkt avstand fra denne form for politisk desinformasjon.

Disse medlemmer viser til brev datert 14. oktober 2020 som er sendt til justiskomiteen fra 27 sorenskrivere i Alstahaug tingrett, Alta tingrett, Aust-Telemark tingrett, Brønnøy tingrett, Dalane tingrett, Fredrikstad tingrett, Fosen tingrett, Gjøvik tingrett, Halden tingrett, Hammerfest tingrett, Haugaland tingrett, Hedmarken tingrett, Inntrøndelag tingrett, Indre Finnmark tingrett, Lofoten tingrett, Nord-Gudbrandsdal tingrett, Ofoten tingrett, Rana tingrett, Salten tingrett, Sarpsborg tingrett, Sogn og Fjordane tingrett, Sunnhordland tingrett, Sunnmøre tingrett, Sør-Gudbrandsdal tingrett, Trondenes tingrett, Valdres tingrett og Vest-Telemark tingrett.

Disse medlemmer viser til støtten som her gis til domstolsreformen:

«Selv om det blant oss kan være ulike syn på innretningen en slik utvidelse skal ha, vil vi som ledere i til sammen 27 små og mellomstore domstoler uttrykke vår støtte til en helt nødvendig reform av domstolstrukturen i første instans.

(...)

De som hevder dagens struktur er den beste for domstolene også i årene fremover, har ikke svar på de mange utfordringer domstolene står overfor som følge av endringer i samfunnet forøvrig. Typisk gjelder dette krav til økt spesialisering, digitalisering, og de utfordringer de minste domstolene står overfor når det gjelder rekruttering. Nærliggende er at det forventes at behandlingen av barnesaker i første instans samles til noen utvalgte tingretter av en viss størrelse dersom det ikke gjennomføres en strukturreform, jf. anbefalingen fra Særdomstolsutvalget i NOU 2017:8. Dette er et forslag som vil kunne få store konsekvenser for domstolene i distriktene.

Vi vil derfor så sterkt vi kan oppfordre Stortinget om å gjennomføre den nødvendige utvidelsen av rettskretsene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på Perspektivmeldingen 2017 s. 186:

«Gode analyser bidrar til å bedre kvaliteten på reformer til å øke sannsynligheten for at reformer får

støtte. Gode analyser bidrar også til at de forespeilede gevinster blir realisert.»

Flertallet påpeker at slike analyser ikke eksisterer i den foreliggende reformen. Domstolkommisjonens første delrapport er et støtteskriv til en ønsket strukturendring fremfor et forsøk på å underbygge antakelser og foreta en analyse.

Flertallet merker seg at regjeringen nok en gang vil iverksette en stor reform i offentlig sektor uten å følge sin egen utredningsinstruks med minimumskrav til utredning. Flertallet viser i denne sammenheng til at daværende departementsråd i justisdepartementet, Tor Saglie, påpekte nettopp dette som en utfordring ved reformer i justissektoren under et foredrag ved Universitetet i Oslo den 26. oktober 2017.

Flertallet viser til at denne reformen er resultat av en politisk målsetting fra regjeringen om færre tingretter og jordskifteretter kombinert med Domstoladministrasjonens årelange arbeid for å redusere antall domstoler i førsteinstans.

Flertallet viser til at Domstolkommisjonen var uten tillit fra store deler av domstolene, kommunene og det politiske miljø fra første stund, at denne ikke hadde tillit blant en stor del av domstolens ansatte da direktør i Domstoladministrasjonen var medlem i kommisjonen. Flertallet viser til at det var ingen representanter fra de små domstolene i kommisjonen.

Flertallet viser i denne anledning til høringsvar fra sorenskriver i Romsdal tingrett:

«Romsdal tingrett opplever hele prosessen med ny domstolstruktur som veldig uryddig og lite tillitvekkende fra DA sin side. DA har en sammenblanding av ulike roller i denne prosessen, og DA iverksatte og foregrep resultatet av prosessen flere år før regjeringen oppnevnte domstolkommisjonen.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til brev datert 14. oktober 2020 som er sendt justiskomiteen fra 27 sorenskrivere der det blant annet fremgår følgende:

«Vi vil derfor så sterkt vi kan oppfordre Stortinget om å gjennomføre den nødvendige utvidelsen av rettskretsene.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til høringsvar fra sorenskriver i Søre Sunnmøre tingrett:

«Når leiaren for domstolskommisjonen, sorenskriver Yngve Svendsen og direktøren i Domstoladministrasjonen Sven Marius Urke, kallar den foreslåtte strukturendringa for ei kvalitetsreform, så er dette såleis å føre politikarane bak lyset og ein påstand som ikkje har grunnlag i fakta.»

Flertallet viser videre til høringsvar fra lagdommere Jordal og Frantzen ved Gulating lagmannsrett:

«Hele utredningen lider under at det er en samlet kommisjon som ønsker omfattende endringer. Kommisjonen har ikke fanget opp, langt mindre drøftet, motargument mot forslaget.»

Flertallet registrerer at regjeringen og Domstoladministrasjonen prøver å bruke Riksrevisjonens rapport fra 2019 for å argumentere for strukturereform, uten å finne belegg for dette i rapporten. Flertallet mener det er kritikkverdig at regjeringen, fremfor å følge opp de utfordringer Riksrevisjonen avdekket, heller tyr til sin vanlige medisin som er større enheter og sentralisering.

Flertallet viser til at Nav-skandalen har blitt brukt som argument for domstolsreformen. Flertallet viser i denne sammenheng til at de fleste dommer Riksadvokaten identifiserte fra 2010, ble avsagt i landets største domstoler Oslo tingrett (14), Bergen tingrett (11), Kristiansand tingrett (6), Nord-Troms tingrett (6), Drammen tingrett (4), Tønsberg tingrett (3) og Hedmarken tingrett (3). Ingen av landets minste tingretter har saker som Riksrevisjonen har identifisert.

Flertallet understreker i denne sammenheng at selv om de ovennevnte tingrettene er blant landets største kollegiale fellesskap, førte dette til de såkalte faglige diskusjoner som Domstoladministrasjonen og regjeringen fremhever som så viktige for å unngå lignende i fremtiden. Hvorvidt regjeringens forslag som nå foreligger om tilførsel av to dømmende årsverk ved å slå sammen rettskretsene til tingrettene i Hardanger og Bergen ville utgjort noen forskjell i de 11 sakene Riksadvokaten har identifisert i Bergen, vites ikke, men flertallet registrerer at regjeringen mener at dette ville ført til et større, mer robust og mer fleksibelt fagmiljø.

Flertallet mener det er oppsiktsvekkende at regjeringen mener enkeltpersoners klager på opplevelser i domstolene som mottas av departementet, skal tillegges vekt for å iverksette tidenes strukturereform av domstoler, jf. Prop. 11 L (2020–2021) s. 52.

Flertallet mener det er grunn til å stille spørsmål ved regjeringens fremstilling av høringsvarene. Det vises blant annet til fremstillingen om at et flertall av tingrettene er tilhengere av strukturendring. I denne sammenheng må det påpekes at en rekke tingretter har felles ledelse, og at sorenskriverne således ikke representerer stemmene til de ansatte i alle tingrettene de leder, noe som blant annet kommer frem i høringsvar fra ansatte ved Ofoten tingrett, Sunnhordland tingrett og Fosens tingrett.

Flertallet viser videre til at det i prosessene med felles ledelse har vært motstand mot dette fra ansatte i Alstahaug tingrett, Brønnøy tingrett, Halden tingrett, Moss tingrett og Lofoten tingrett, jf. styresaksreferatene

til Domstoladministrasjonen. Flertallet mener det derfor gis et skjevt bilde når uttalelsen til 19 sorenskriverne fremstilles som samlet mening fra 27 tingretter.

Flertallet peker på den logiske bristen ved at regjeringens forslag på den ene siden hevder at sakene som hovedregel skal behandles ved nærmeste rettssted, og på den annen side hevder at deres løsning gir større fleksibilitet til å overføre saker mellom rettssteder. Flertallet understreker at det er like belastende for parter fra for eksempel Trondheim å dra til Namsos som omvendt, i tillegg til store utgifter og bortfall av produksjon i forbindelse med reisetid og transport.

Flertallet viser til at det i høringsvarene fremkommer at sorenskriverne/ansatte i tingrettene i Øst-Finnmark, Senja, Vesterålen, Ofoten, Namdal, Fosen, Nordmøre, Romsdal, Søre Sunnmøre, Hardanger, Sunnhordland, Aust-Agder, Vest-Telemark, Hallingdal, Ringrike, Valdres, Glåmdal, Oslo byfogd, Moss samt Heggen og Frøland har sendt høringsvar som ikke støtter departementets forslag om strukturendring. Flertallet mener på denne bakgrunn at det er grunn til å hevde at de tingrettene som har inngitt høringsvar, er delt i synet på regjeringens foreliggende domstolreform.

Flertallet merker seg at det er svært få av sorenskriverne som har inngitt høringsuttalelse som støtter den foreslåtte reformen som har sitt virke i en tingrett som er foreslått nedlagt som selvstendig domstol og gjort om til rettssted. Dette i motsetning til samtlige av dem som er omtalt i avsnittet over.

Flertallet merker seg videre at to av sorenskriverne som stiller seg positive til domstolreformen har vært medlemmer i Domstolkommisjonen og således gir høringsvar til egen utredning. To er henholdsvis styremedlem og vara i Domstoladministrasjonen. Både kommisjonen og administrasjonen har som kjent både anbefalt og arbeidet for en massiv nedleggelse av tingretter.

Flertallet poengterer at det er massiv motstand mot det foreliggende forslaget fra fire av fem statsadvokatembeter som har inngitt høringsvar, i tillegg til advokater, 116 kommuner, regionråd og næringsforeninger over hele landet.

Flertallet stiller seg undrende til at det fremgår av proposisjonen følgende:

«Det er etter departementets syn nødvendig å endre strukturen for at domstolene skal kunne utnytte ressursene bedre. Økte bevilgninger til domstolene løser ikke alle de utfordringene domstolene står overfor, og gir ingen kvalitetsheving eller et bedret tjenestetilbud i hele landet.»

Flertallet viser til Riksrevisjonens rapport hvor det fremgår at Riksrevisjonen har beregnet et effektiviseringspotensial på 8 pst. innenfor dagens struktur og med dagens ressurser. Flertallet mener det derfor er

merkelig at departementet og Domstoladministrasjonen på den ene siden hevder å ta Riksrevisjonens funn på det dypeste alvor, men på den annen side ikke evner å se på noen alternativer bortsett fra strukturendring for å oppnå denne effektiviseringen.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Riksrevisjonens funn om effektiviseringspotensialet i norske domstoler samlet sett var på 8 pst. Disse medlemmer viser til at dette er gjennomsnittstallet som gjelder samlet på landsbasis. Disse medlemmer viser videre til at Riksrevisjonen også vurderte effektiviseringspotensialet i hver enkelt domstol. Til eksempel har Indre Finnmark, Senja, Nord-Gudbrandsdal, Sør-Gudbrandsdal, Hallingdal og Vest-Telemark tingretter over 50 pst. effektiviseringspotensial. Ofoten, Rana, Hedmarken og Gjøvik tingretter har mellom 30 og 50 pst. effektiviseringspotensial. Videre har mange flere tingretter effektiviseringspotensial på mellom 10 og 30 pst., mens andre tingretter har null, noe som drar snittet på landsbasis ned. Disse medlemmer mener Riksrevisjonens funn er en av hovedbegrunnelsene for en ny domstolstruktur. Høy ledig kapasitet blir ikke utnyttet, og det er vanskelig for domstolene å rekruttere nye dommere. Disse medlemmer stiller seg uforstående til at Senterpartiet, Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ikke tar Riksrevisjonens funn på alvor, og ikke ønsker å bidra til en struktur som bedrer kapasitetsutnyttelsen i norske domstoler.

Disse medlemmer viser videre til forslaget til statsbudsjett for 2021 der domstolene får en økning på 71 mill. kroner til bemanning. Dette tilsvarer rundt 40 nye dommerårsverk. Det foreslås videre en bevilgning på 42,6 mill. kroner til digitalisering av saksbehandlingen i domstolene. Disse medlemmer viser til at det fra 2014 til 2020 har blitt bevilget 400 mill. kroner til digitalisering av norske domstoler.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på det åpenbare knyttet til underfinansiering av domstolene gjennom flere år. Det vises i denne sammenheng til høringsvar fra sorenskriver ved tingrettene i Fredrikstad og Halden:

«Domstolene har vært underfinansiert i mange år. Det er 15 år siden Stortinget vedtok at det skulle gjøres opptak av parts- og vitneforklaringer i rettsaker. Det vil koste flere hundre millioner kroner å få utstyret installert i alle landets domstoler. Disse midlene har domstolene aldri fått og ordningen er dermed ikke innført. Med unntak av noen få prøvedomstoler, er situasjonen følgende at det ikke foretas noen dokumentasjon av innholdet i parts- og vitneforklaringer i norske domstoler. Blant de landene vi sammenligner oss med, er Norge det eneste landet som ikke har lyd- og bildeopptak. Avbyråkratiseringsreformen innebærer også store og alvorlige bud-

sjettkutt for domstolene, som allerede er betydelig underfinansiert.»

Flertallet understreker at det i nær sagt samtlige av de foreslåtte nye rettskretsene har fremkommet massive motargumenter både fra sorenskrivere, ansatte, advokater, kommuner mv.

Flertallet viser til Frostating lagmannsretts høringsinnspill:

«Domstolene nyter stor tillit i befolkningen, og det er vanskelig å se for seg at en så grunnleggende tillit ikke også har en viss sammenheng med lokaliseringen av domstolene. Etter mitt syn er det viktig at den pågående diskusjonen om struktur greier å kombinere hensynet til lokal forankring med andre tungtveiende hensyn. I den forbindelse er det også svært viktig at selve prosessen – lovbehandlingen – av et så viktig spørsmål skjer på en måte som inngir tillit. Prosessen må være grundig, saklig og forsvarlig – og bygge på en reell høringsbehandling.»

Flertallet er enig med førstelagmann i Frostating i dette og er sterkt kritisk til både prosessen og måten høringsinnspillene i stor grad har blitt oversett på i denne prosessen.

Flertallet viser videre til at regjeringens forslag ikke støttes av Frostating lagmannsrett:

«Frostating lagmannsrett støtter ikke Justisdepartementets alternative forslag om å redusere antallet rettskretser til 22, men samtidig beholde alle eksisterende rettssteder. Dette vil i for stor grad fjerne fordelene ved en sammenslåing, og legger store begrensninger på den fleksibilitet som er en viktig virkning av sammenslåingen av rettskretser.»

Flertallet viser til at regjeringens forslag ikke støttes av Hedmark og Oppland statsadvokatembete i høringsvar:

«Departementets alternative forslag vil etter vår vurdering ikke imøtekomme de utfordringer som er påpekt, og vil i liten grad ivareta de hensyn som begrunner en endring i domstolstrukturen.»

Flertallet viser til at regjeringens forslag ikke støttes av Møre og Romsdal statsadvokatembete i høringsvar:

«Samlet sett mener vi en økonomisk gevinst ved innføring av avdelingskontor vil være liten og kan i seg selv ikke gi grunnlag for en ny organisering. Lokal nærhet, tilknytning og kunnskap har også en verdi. Dagens løsning er effektiv og fungerer godt for aktørene innen rettspleien i vårt distrikt.»

Flertallet viser til at statsadvokaten i Troms og Finnmark ikke støtter regjeringens forslag:

«Departementets forslag fremstår som oppsiktsvekkende og vi støtter ingen del av denne.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til den norske Dommerforeningens høringsinnspill:

«Regjeringens forslag møter et nødvendig behov for en mer fleksibel ressursutnyttelse og for kompetansebygging i første instans, samtidig som det også tar hensyn til den lokale forankringen.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at regjeringspartiene stadig hevder at det er nødvendig med større rettskretser for å bedre rekrutteringen til domstolene. Flertallet peker i den anledning til Innstillingsrådet for dommernes høringsuttalelse:

«Flere embeter ved store domstoler må lyses ut på nytt for å få et bredere søkergrunnlag. Antallet kvalifiserte søkere til viktige embeter som leder av Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett (Norges to største domstoler) og Kristiansand tingrett var så lite at det ikke var mulig å oppfylle lovens krav om å innstille tre kvalifiserte søkere, slik domstoloven § 55 b tredje ledd legger opp til. Ved store tingretter som Vestfold tingrett og Østfold tingrett, har søkertilfanget vært så lite at embetene måtte lyses ut på nytt. Også ved flere ordinære dommerembeter har søkertilfanget vært slik at det ikke har vært mulig å innstille tre kandidater.»

Flertallet understreker at det nettopp er ved de største domstolene det har vært størst vanskeligheter med å rekruttere dommere og domstolledere de siste årene. Flertallet understreker det paradoksale i at representanter fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti mener at løsningen på rekrutteringsutfordringer til store domstoler er å skape flere store domstoler og dermed ytterligere rekrutteringsproblemer.

Flertallet viser videre til Prop. 11 L (2020–2021) hvor det fremkommer at:

«Dommerforeningen er bekymret for at departementets forslag vil få negative konsekvenser for rekrutteringen til domstoler med flere rettssteder.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til den norske Dommerforeningens høringsinnspill hva gjelder spørsmålet om rekruttering og kompetanseheving i domstolene:

«For Dommerforeningen er det også sentralt å kunne styrke fagmiljøer i domstolene.

Rettsakene er i dag ofte komplekse, og dommerne møter et økende kompetansekrav som må imøtekommes. Forholdene må legges bedre til rette for kompetanseutvikling, og det bør være mulig med moderat spesialisering blant dommerne. Dette krever rettskretser med en viss størrelse på det faglige miljøet. Bedre muligheter for kompetanseutvikling og spesialisering vil også bidra til å gjøre tingrettene til mer attraktive arbeidsplasser for dyktige jurister i fremtiden og dermed bidra til god rekruttering.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, peker på at det er muligheter innenfor dagens lovverk når det gjelder å overføre saker og dommerressurser mellom domstolene. Det vises i denne sammenheng til høringsuttalelse fra sorenskriver i Hallingdal tingrett:

«Jeg er uenig i departementets bemerkning i høringsnotatet om at det er begrensede muligheter til å overføre saker og dommerressurser mellom domstolene. Domstolloven § 19, andre ledd om tilkalling av dommere, og domstolloven § 38 gir anledning til overføring av saker, men bestemmelsene er dessverre for lite brukt. En forklaring til det kan være at tilkalling av dommere krever budsjettdekning for tilkalling, noe som ikke imøtekommes i særlig grad innenfor tildelt budsjett. En fast post i domstolens budsjett kan løse dette. Terskelen for overføring av saker mellom domstolene etter domstolloven § 38 kan om nødvendig senkes ved en lovendring.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til den norske Dommerforeningens høringsinnspill hva gjelder dagens adgang til å fordele saker mellom domstolene:

«Det ikke er et godt alternativ å utnytte mulighetene som finnes i dagens lovverk for å overføre saker mellom domstolene. En slik ordning er tungrodd og ikke egnet til å løse de mer grunnleggende strukturelle utfordringene domstolene i dag har med hensyn til fleksibilitet og muligheter for faglig utvikling for å møte fremtidens krav.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, minner om at landet står midt i en pandemi og at saksmengden til domstolene er forventet å vokse betydelig. I denne sammenhengen er det i særdeleshet kritisk at Oslo byfogd får fungere som i dag og slippe en unødvendig og byråkratiserende sammenslåingsprosess midt i domstolens mest krevende tid. Flertallet mener det er direkte uansvarlig at regjeringen nekter å lytte på innspill fra brukerne av Oslo byfogd, herunder Konkursrådet, Skatteetaten, Oslo kommune, en rekke bostyrere og advokatselskaper.

Flertallet viser til at sammenslåing av rettskretser vil medføre betydelig behov for administrasjon og byråkrati. Det vises til Prop. 11 L (2020–2021) kapittel 3.4.1:

«I rettskretser med flere rettssteder kan det likevel være hensiktsmessig med avdelingsledere som kan ivareta den daglige ledelsen på de større rettsstedene hvor domstollederen ikke har sitt kontorsted.»

Det vises i denne sammenheng til hørings svar fra sorenskriveren i Aust-Agder tingrett:

«Sammenslåtte rettskretser vil kreve betydelig ressurser til administrasjon. Ved opprettholdelse av rettsstedene vil det, særlig for Aust-Agder tingretts del, være nødvendig med stedlig ledelse og mye samhandling med sentral ledelse. Det blir således en byråkratiserende og ressurskrevende reform. Hertil kommer de utfordringer som det vil være å skape felles kulturgrunnlag og lojale medarbeidere i en slik prosess.»

Flertallet viser videre til den massive kritikken reformen har fått fra advokater i hele landet. Leder av Advokatforeningen Vestfold krets uttalte til Advokatbladet:

«Jeg stiller spørsmål ved at man ikke har sett på fordelene ved å ha mindre enheter. Rettssikkerhet er for meg ikke bare et spørsmål om tingretter, men tilstedeværelsen av juridisk kompetanse i befolkningen. Når domstolene forsvinner, blir det ikke noe tilfang av nye advokater.»

Flertallet viser videre til rapporten bestilt av Jus- og beredskapsdepartementet utført av Copenhagen Economics i 2019 der det fremkommer følgende:

«En domstolsreform kan få stor betydning for den geografiske deknningen i Norge – og dermed konkurranse ute i distriktene. En lignende domstolsreform ble i Danmark gjennomført i 2007, som betød at 82 byrettskretser ble lagt sammen til 24 rettskretser. Som konsekvens måtte flere små advokatkontorer i lokalområder lukke eller flytte til større byer, fordi kundebasen i de lokale områdene forsvant sammen med domstolene. Flere norske advokater frykter at en domstolsreform kan få en lignende effekt på lokalområder i Norge.»

Flertallet har merket seg at regjeringen har sukket pillen med å si at alle dagens tingretter skal videreføres som rettssteder, men verken gitt noen garantier for hvor lenge disse rettsstedene skal bestå, eller hvilken bemanning de skal ha og at de ikke kan legges ned av Domstoladministrasjonen. Flertallet viser i denne sammenheng til sorenskriver i Inntrøndelag tingretts hørings svar:

«Departementet sitt alternative forslag om opprettholdelse av dagens rettssteder ble presentert som en seier for distriktene. Dersom en kun ser på konsekvensene for de ansatte i domstolene på kort sikt, kan dette være riktig. I realiteten, og på sikt, er det ikke tvil om at en reduksjon til kun 22 rettskretser betyr en massiv sentralisering av domstolene i Norge. Både det praktiske rundt saksavviklingen og den økonomiske virkeligheten vil innhente en slik løsning, og da vil de minste rettsstedene være de første som står for fall.

Erfarung tilsier at krav til effektivitet som følge av stramme økonomiske rammer er med på å trekke aktivitet mot stedet der hovedsetet befinner seg. Dette gjelder også for domstolene. I tillegg kommer at advokater ofte ønsker at saker flyttes dit de har sitt kontor. Inntrøndelag tingrett har allerede merket dette etter at Trøndelag ble ett politidistrikt i 2016.

Uten en aktiv holdning fra Inntrøndelag tingrett, ville vi i dag hatt en situasjon der langt flere saker hadde

blitt avvirket i Trondheim i stedet for på Steinkjer. Typisk gjelder dette varetektsfengslinger».

Flertallet merker seg at vurderingen fra sorenskriveren i Inntrøndelag tingrett samsvarer med høringsinnspill fra sorenskriverne/medarbeiderne fra bla. Øst-Finnmark, Senja, Vesterålen, Ofoten, Namdal, Fosen, Nordmøre, Romsdal, Søre Sunnmøre, Hardanger, Sunnhordland, Aust-Agder, Vestre-Telemark, Hallingdal, Kongsberg og Eiker, Valdres, Glåmdal, Heggen og Frøland, Moss, Asker og Bærum,

Flertallet viser til uttalelse fra jordskifterettslederne i Salten, Romsdal, Nordmøre, Sunnmøre, Nordfjordeid, Nord-Østerdal, Øvre Buskerud, Valdres, Vestfold, Øvre Telemark og Lista:

«Når man vil ha endring, er det lett å gripe til strukturendring. Strukturendring i dag betyr sentralisering. Det er ikke sikkert det er den beste medisinen for jordskifterettene.»

Flertallet viser til hørings svar fra Øst-Finnmark tingrett som peker på at reduksjon av rettskretsen vil medføre at et eventuelt rettssted Vadsø vil miste halvparten av sakstilfanget dersom reformen vedtas. Flertallet peker på at tingretten i Vadsø vil gjøres om til et rettssted hvor bemanningen minst må halveres grunnet redusert sakstilfang. Flertallet peker på at dette er svært dramatisk for en by og region som systematisk har blitt nedbygget under regjeringens mange reformer.

Flertallet viser til hørings svaret fra Øst-Finnmark tingrett:

«Departementets justerte forslag hva gjelder Øst-Finnmark tingrett er i praksis det samme som kommisjonens. Forskjellen er at det lages en ny rettskrets til Ytre Finnmark tingrett der alle nåværende rettssteder skal bestå. Altså at nåværende Øst-Finnmark tingrett og Hammerfest tingrett blir egne rettssteder i henholdsvis Vadsø og Hammerfest under Ytre Finnmark tingrett. Både kommisjonen og departementet foreslår at det geografiske området Sør-Varanger kommune flyttes fra rettskretsen til dagens Øst-Finnmark tingrett og den foreslåtte Ytre Finnmark tingrett og innlemmes til Indre Finnmark tingrett i Tana bru.

Øst-Finnmark tingrett er sterkt imot forslagene. Det er særlig forslaget om å innlemme Sør-Varanger kommune under Indre Finnmark tingrett som vi mener får alvorlige konsekvenser for rettsstedet i Vadsø uansett om en velger å opprettholde Øst-Finnmark tingrett som egen rettskrets eller et som et rettssted under Ytre Finnmark tingrett. En overflytting av Sør-Varanger kommune til Indre Finnmark tingrett er begrunnet med at det ønskes et større befolkningsgrunnlag og der igjen sakstilfang til Indre Finnmark tingrett. Vi mener at en slik overflytting vil bety en forvitring og rask nedleggelse av et rettssted i Vadsø, med store negative konsekvenser for den rettssøkende befolkning og hele Vadsø-regionen.»

Flertallet peker videre på at den kompetansen Øst-Finnmark tingrett har opparbeidet seg på saker knyttet til Nav-innkrevning, er unik i landet.

Flertallet anerkjenner behovet for en egen tingrett som ivaretar den samiske dimensjon, men kan ikke se at konsekvensene av forslaget om å flytte Sør-Varanger kommune fra Øst-Finnmark tingsretts rettskrets til Indre Finnmark rettskrets verken er godt begrunnet eller utredet. Dette forslaget virker konstruert for å sikre Indre Finnmark tingsretts eksistensgrunnlag fremfor å ivareta den samiske dimensjon som er svært begrenset tilstedeværende i Sør-Varanger kommune.

Flertallet bemerker at forslaget er sterkt frarådet både fra kommunene i Sør-Varanger og Vadsø samt Øst-Finnmark tingrett. Flertallet peker også på at man da må iverksette byggeprosess ved Indre Finnmark tingrett for å utvide lokalene, og at denne kostnaden ikke er tatt med i vurderingene. Flertallet poengterer at det ikke er vurdert alternativer for å ivareta den samiske dimensjon i rettspleien ut over å øke sakstilfanget ved å overføre Sør-Varanger kommune til rettskretsen.

Flertallet stiller spørsmål ved om regjeringen forstår hvilke avstander det er i Finnmark og viser til at det foreliggende forslaget medfører at for eksempel parter fra Vardø kan risikere å måtte kjøre 50 mil for å komme til tingretten i Alta. Det vil si at et rettsmøte på en dag kan medføre tre dagers fravær fra jobb, skole eller liknende og minst 13–14 timers reisetid dersom personbil benyttes. Reisetid med buss er på 19–20 timer.

Flertallet peker videre på at Hurtigruta er den kommunikasjonsformen som i stor grad binder sammen kommunene i Øst-Finnmark tingsretts rettskrets og muliggjør rimelig og forutsigbar transport mellom Mehamn, Berlevåg, Båtsfjord og Vadsø. Flertallet peker på at hurtigruten ikke har anløp i Alta, og at det viktigste kommunikasjonsmiddelet for befolkningen langs kysten i Øst-Finnmark dermed ikke kan brukes om man for eksempel skal fra Vardø, Båtsfjord, Berlevåg eller Mehamn til Alta.

Flertallet understreker at flytilbudet i Finnmark har blitt dårligere under denne regjeringen, noe som medfører at det for eksempel ikke er mulig å komme seg tur-retur Vardø–Alta på samme dag for å delta på rettsmøte. Flertallet påpeker at en fleksibel flybillett tur-retur Vardø–Alta per desember 2020 koster inntil 7 500 kroner og innebærer to flybytter, i tillegg kommer overnatting på hotell, transport til og fra flyplass og bespising.

Flertallet peker på at regjeringen med dette vil øke privatpersoners og bedrifters utgifter med minst 10 000 kroner til transport, mat og overnattingsutgifter per person som skal mellom ytterpunktene i rettskretsen. Flertallet peker på at dette i en rekke rettsmøter må dekkes av de involverte parter som for eksempel i sivile saker, og at regjeringens forslag om å slå sammen

rettskretsene utvilsomt vil føre til svekket domstoltilbud og rettsikkerhet for befolkningen i store deler av Finnmark.

Flertallet fremhever at de foregående merknader også vil gjøre seg gjeldende dersom en dommer og/eller administrativ ansatt skal dra mellom Alta og Vadsø, i tillegg vil da også de ansattes produksjon gå ned da det går med et betydelig antall timer for å bevege seg mellom tingretten i Alta og det foreslåtte rettssted Vadsø.

Flertallet peker også på at de klimatiske forhold i Finnmark tilsier at både stengte veier og kansellerte fly inntreffer hyppig vinterstid, noe som kan medføre utsettelse av rettsmøter, ekstrakostnader og effektivitetstap for tingretten.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Øst-Finnmark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Finnmark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Hammerfest tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Alta tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Finnmark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Øst-Finnmark, Indre Finnmark, Hammerfest og Alta skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om ny rettskrets som omfatter dagens rettskretser til tingrettene i Nord-Troms og Senja. Flertallet vil sterkt fraråde utvidelsen som i likhet med alle andre forslag ikke er utredet med tanke på kostnader både for partene, advokatene og brukere av tingretten som blant annet politiet. Flertallet viser til at avstandene i Troms er betydelige med samme risiko som i Finnmark når det gjelder værmessige utfordringer som fører til stengte veier og svært variabel offentlig kommunikasjon i området.

Flertallet viser til at det er sterk motstand mot regjeringens forslag fra Midt-Tromsrådet som består av kommunene i regionen. Flertallet viser videre til høringsvar fra Troms politidistrikt hvor det fremkommer:

«Troms politidistrikt er organisert slik at påtalemyndigheten har personell der hvor rettsstedene finnes. I vårt tilfelle har 3 av 5 politilokasjoner domstoler i sin nærhet, hvor påtalemyndighetens plassering i tillegg til å være kostnadseffektivt gir kvalitetsgevinster i form av en mer integrert påtalemyndighet gjennom nærhet mellom etterforsker og politiadvokat. Dersom Senja tingrett i tråd med kommisjonens forslag forsvinner, vil politidistriktet på sikt måtte vurdere om påtalemyndigheten bemanning på Finnsnes er hensiktsmessig. Isolert sett for politiet er det således fordelaktig med et rettssted på Finnsnes.»

Flertallet viser til at regjeringens forslag ikke støttes av Troms og Finnmark statsadvokatembeter i deres høringsvar:

«Departementets forslag fremstår som oppsiktsvekkende og vi støtter ingen del av denne.»

Flertallet viser til høringsvar fra Senja tingrett:

«Regjeringens forslag vil således innebære en umiddelbar nedleggelse av førsteinstansdomstolen Senja tingrett med ni ansatte. Som en kortvarig kompensasjon vil man i stedet kunne bli tilgodesett med 'rettsstedet' Finnsnes med en minimumsbemanning på én embetsdommer. Dette vil trolig vedvare frem til Domstoladministrasjonen eller departementet rent administrativt til slutt fjerner hele rettsstedet fra kartet på grunn av liten aktivitet (...) Oppsummert foreligger det pr i dag ikke holdbare argumenter for å legge ned to tredjedeler av landets tingretter. Dette har da stortingsflertallet også sagt klart fra om.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Troms tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Troms jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Senja tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Ofoten og Sør-Troms jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Nord-Troms, Senja, Ofoten og Sør-Troms skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systema-

tisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til Ofoten tingrett, Trondenes tingrett og Vesterålen tingrett. Flertallet peker i denne sammenheng på at den totale mangel på forståelse av reiseavstander også vil gjøre seg gjeldende i denne foreslåtte rettskretsen, samt at denne rettskretsen da vil gå over to politidistrikt, to fylker og medføre ekstra mye komplikasjoner for både politiet, partene, advokatene, kommunene og fylkene i området.

Flertallet viser til det sterkt ironiske i at Midtre Hålogaland politidistrikt ble oppløst og delt mellom Nordland og Troms politidistrikt i 2016 som følge av regjeringens nærpolitireform, men at regjeringen nå fire år senere foreslår å gjenopprette dette området som en rettskrets, men nå uten politigrænser som samsvarer.

Flertallet viser til høringsbrev fra Politijuristene og lederens deltakelse i justiskomiteens høring den 4. november 2020 der det tydelig fremkommer at tingrettene er å anse som påtalejuristenes andre arbeidssted, og at det foreliggende forslaget fra regjeringen kommer til å medføre mye unødvendig tidsbruk for påtalejurister og politi på transport mellom tingrettene. Det vises videre til høringssvar fra Nordland politidistrikt som reiser problematikken med å prosedere saker i et annet politidistrikt og blant annet den unødvendige tidsbruken til transport dette vil medføre for deres ansatte politijurister og politifolk.

Flertallet viser til den massive motstanden mot forslaget som har fremkommet ikke bare i høringsbrevene, men også under justiskomiteens høring den 4. november 2020 fra ansatte i tingrettene i både Ofoten og Vesterålen, og fra kommunene, Nordland fylkeskommune, Vesterålen næringslivssamarbeid, Vesterålen regionråd, advokater og advokatforeningen i regionen.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra de ansatte i Ofoten tingrett:

«Regjeringen har i et alternativt forslag foreslått en mellomløsning der antall tingretter reduseres mens antall rettssteder opprettholdes på dagens nivå. Vi er også uenig i dette forslaget og mener det i realiteten ikke skiller seg fra det opprinnelige. Forslaget innebærer slik vi ser det en reell fare for at de rettssteder som ikke tilhører hovedrettsstedene, som er tiltenkt å være i Harstad, Bodø og Tromsø, på sikt kan komme til å bli nedprioritert og etter hvert lagt ned. I vår region vil det være rettsstedene i Narvik, Sortland, Svolvær og Finnsnes som kan komme til å bli lagt ned, og det vil ikke være forenlig med det svært viktige hensyn det er å opprettholde en desentralisert domstolstruktur.»

Flertallet viser til de store avstandene denne foreslåtte kretsen har og at en person fra Andenes risike-

rer å måtte kjøre buss i 13–14 timer t/r Trondenes tingrett samt overnatte i Harstad, fremfor 4 timer t/r Sortland som i dag, dersom regjeringens forslag blir vedtatt.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Ofoten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Trondenes tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Vesterålen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Lofoten og Vesterålen jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Ofoten, Trondenes, Vesterålen og Lofoten skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til forslaget om å slå sammen Salten tingrett og Lofoten tingrett. Flertallet viser til at Salten og Lofoten har vært underlagt felles ledelse som følge av styrebeslutning i Domstoladministrasjonen (DA). Denne beslutningen ble fattet mot DA-direktørens råd og de ansatte i Lofotens vilje.

Flertallet viser til at de klimatiske forhold i Nord-Norge også gjør seg gjeldende i Nordland og minner i denne sammenhengen om at Lofoten og Salten er fysisk separert med Vestfjorden. Flertallet peker i denne sammenheng på at de store avstandene også vil medføre dramatisk høyere kostnader og tidsbruk for innbyggere i dagens Lofoten rettskrets dersom rettsmøtene avholdes i Bodø. Dette vil medføre om lag 12 timers transport med bil – forutsatt at ferger går og veiene er åpne. Alternativt kan fly benyttes, noe som også medfører betydelig høyere utgifter for privatpersoner og bedrifter, jf. omtale over.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra sorenskriver ved tingrettene i Salten og Lofoten:

«I tingretter eller på rettssteder uten fast stedlig ledelse, vil tingrettsdommer i stor grad ivareta den daglig ledelse og oppfølging av såvel saksporfølje som ansatte. I dag har tingrettsdommer i tingretter uten fast stedlig ledelse ingen kompensasjon for dette ansvar. Dette må gjøres noe med og kan løses f.eks. ved at tingrettsdommer utnevnes som avdelingsleder med det ansvar det innebærer. En slik løsning ville også medføre

en mer robust ledergruppe for domstoler med flere rettssteder.»

Flertallet poengterer at også sorenskriveren i Salten og Lofoten ser behov for stedlig avdelingsleder dersom det ikke er sorenskriver ved tingretten/rettsstedet.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Lofoten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Salten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Salten jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Lofoten og Salten skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene på Helgeland. Flertallet peker på at forslaget har fått massiv motstand både fra kommuner, fylkeskommunen, advokater, regionråd og tingrettens egne ansatte og tillitsvalgte. Flertallet peker på at de samme forhold som gjelder i Nord-Norge også gjør seg gjeldende på Helgeland. Flertallet fremhever videre at den samme transportbelastning som nevnt foran i forhold til de foregående stedene, også gjør seg gjeldende på Helgeland. I tillegg har Helgeland flere tusen innbyggere på øyer som er avhengige av ferge for å nå fastlandet.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra Helgeland interkommunalt politisk råd:

«Med dagens organisering av domstolen på Helgeland kan de aller fleste aktørene og øvrig rettsøkende publikum i tilknytning til tingretten og jordskifteretten bo hjemme, og komme seg til og fra retten samme dag, med de besparelser dette gir. Når man er i en svært sårbar situasjon, er også avstand og reisebelastning viktig å hensynta (...).

Helgeland interkommunalt politisk råd (Helgeland Regionråd) konstaterer at regjeringen følger opp domstolkommisjonens forslag om å legge ned et stort antall tingretter. Den mellomløsning som regjeringen foreslår, der antall tingretter (rettskretser) reduseres, mens antall rettssteder opprettholdes på dagens nivå, er etter vår mening ikke et godt nok virkemiddel for varig å sikre den nødvendige balansen mellom å ivareta rettsikkerheten og det å opprettholde levende og livskraftige lokalsamfunn. Helgeland Regionråd mener at en løsning slik regjeringen foreslår medfører en reell fare

for at de rettssteder som ikke er 'hovedrettssted' i den enkelte rettskrets nedprioriteres, og dermed på sikt vil oppfattes som annenrangs og i fare for å legges ned.

Helgeland Regionråd anbefaler at dagens struktur videreføres og at Alstahaug tingrett, Brønnøy tingrett og Helgeland jordskifterett består som selvstendige enheter. Det er viktig at jordskifterettene videreføres som selvstendige domstoler.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Alstahaug tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Rana tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Brønnøy tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Helgeland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i på Alstadhaug, Rana og Brønnøy skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene i Trøndelag. Flertallet viser til omtale av Finnmark, Troms og Nordland og lurer på om regjeringen aner hvilke avstander det er i Trøndelag. Flertallet peker på at avstanden mellom Røyrvik og Trondheim er på om lag 33 mil og medfører minst 10 timer med bilkjøring, 13–14 timer med kollektivtransport, eventuelt fly fra Namsos.

Flertallet peker på at en sammenslåing vil medføre at enda en av statens viktigste institusjoner fjernes fra folk i Trøndelag, og at forslaget medfører massiv økning i kostnader både for privatpersoner, kommuner og bedrifter i Trøndelag.

Flertallet viser til hørings svar fra Namdal tingrett:

«I domstolkommisjonens rapport er det vist til at analysene til Frischsenteret og Bhuller og Sigstad 'tilsier' at rettssikkerhet, kvalitet, effektivitet, sterke fagmiljøer og fleksibel ressursutnyttelse ivaretas best i større miljøer enn hva man finner i de mindre domstolene i dag. I Namdalsavisa 17. oktober 2019 fremkommer følgende fra kommisjonen: 'Å måle kvalitet i domstolene er svært vanskelig. Men en analyse kommisjonen har fått utført av hele 40 000 dommer [analysen til Bhuller og Sigstad], finner at det er systematiske forskjeller mellom dommere i samme type saker, og det mener vi er urovek-

kende. Vi mener sterke fagmiljøer vil bidra til å redusere de systematiske forskjellene.'

Namdal tingrett har ikke innvendinger til den forskning som er gjort. Analysene til Frischsenteret og Bhuller og Sigstad tar alle riktige metodiske forbehold.

Imidlertid vil tingretten bemerke at det som ved første øyekast kan fremstå som forskjeller ved straffutmålingen, vil kunne forklares ved å se nærmere på de konkrete forhold i den enkelte sak. Det vises til Justisdepartementets egen forskning på straffutmåling jf. Justisdepartementets rapportserie (Rapport 2002, publikasjonskode G-0340 B). Lovgiver har lagt opp til at det ved straffutmåling skal utøves et skjønn og ikke foretas skjematisk (kvantifiserbar) utmåling jf. bla. straffeloven kap. 14 om vektlegging av formildende og skjerpene omstendigheter. Til dette kommer at en straffedom sjelden angir alle straffutmålingsmomenter som har vært relevant for utmålingen av straff.

Når det gjelder vurdering av effektivitet skal det bemerkes at det ikke kan ses bort fra at dette påvirkes av hva slags type saker en tingrett fortrinnsvis mottar og vekten av saker. I Riksrevisjonens undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene (Dokument 3:3, 2019-2020) nevnes Halden tingrett som eneste fullt ut effektive domstol i Norge. Den er en grensedomstol. Av rapporten fremkommer det at den har mange straffesaker. Riksrevisjonen tok metodiske forbehold til fordelingsmodellen jf kap 7.4.1 side 102, og vedlegg 1.

Namdal tingrett vil bemerke at den enkelte dommer er uavhengig og selvstendig. Rent faglige spørsmål drøftes imidlertid på tvers av rettskretsens grenser med andre dommere. Erfaring utveksles uavhengig av hvilken domstol man tilhører. Til dette kommer at Namdal tingrett har avstått ressurser til andre domstoler og mottatt ressurser. Domstolene er dynamiske.»

Flertallet viser videre til høringsbrev fra Frostating lagmannsrett hvor det fremkommer:

«Når det gjelder organiseringen av tingrettene innenfor Frostating lagmannsretts lagdømme, er det foreslått to store tingretter, Trøndelag tingrett med hovedsete i Trondheim (med avdelingskontor på Steinkjer) og Møre og Romsdal tingrett med hovedsete i Ålesund (med avdelingskontor i Kristiansund). Etter vårt syn er dette en for omfattende sammenslåing som det vanskelig kan sies å være behov for ut fra dagens situasjon, særlig hva gjelder størrelsen med sikte på å skape mer robuste enheter. Dette gjelder begge domstoler. Det blir også for store reiseavstander for store deler av det rettssøkende publikum, og den lokale forankringen svekkes i for stor grad.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Namdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Inntrøndelag tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Fosen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Trøndelag tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Trøndelag jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Trøndelag jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Namdal, Inntrøndelag, Fosen, og Sør-Trøndelag skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene i Møre og Romsdal. Flertallet viser til høringsvaret fra statsadvokaten i Møre og Romsdal der følgende fremkommer:

«Møre og Romsdal statsadvokatembeter har over flere år vært det embetet sammen med Nordland, som har hatt flest reisedager i tilknytning til rettsmøter. Vårt kontor ligger i Molde, og antall reisedager vil derfor øke dersom Romsdal tingrett legges ned. Dette har ikke bare betydning for rettssaker i tingretten, idet også Frostating lagmannsrett setter rett i Romsdal tingretts lokaler i Molde.»

Flertallet viser til høringsuttalelse fra Advokatforeningens lokallag i Molde:

«Slik lokallaget i Molde ser det, har både Domstolkommisjonen og regjeringen i sine utredninger bygget på en rekke antakelser, uten å ha faktisk grunnlag for flere av de konklusjoner som trekkes. Blant annet kjenner lokallaget seg ikke igjen i kommisjonens og regjeringens uttalelser om kompetansenivået, kvaliteten på avgjørelser og den rekrutteringssituasjonen som angivelig skal foreligge for små og mellomstore domstoler. Slik lokallaget ser det, eksisterer det variasjoner i kvalitet og kompetansenivå i alle landets tingretter, uten at dette kan tilbakeføres til størrelsen på den aktuelle domstolen.»

Flertallet viser til brev fra sorenskriverne fra tingrettene i Nordmøre, Romsdal og Søre Sunnmøre samt Sunnmøre jordskifterett hvor det fremkommer:

«Det kan ikke være tvil om at når departementet foreslår at Møre og Romsdal skal vere ein rettskrins, så inneber dette ei avviking av Søre Sunnmøre tingrett, Romsdal tingrett, Nordmøre tingrett og Sunnmøre tingrett til erstatning for Møre og Romsdal tingrett. Tilsvarende avviklar ein Sunnmøre jordskifterett, Romsdal jordskifterett og Nordmøre jordskifterett og erstattar

desse med Møre og Romsdal jordskifterett.

Det kan berre vere ein domstol i kvar rettskrins. Ein rettsstad slik departementet foreslår å opprette der det i dag er sjølvstendige domstolar, er ikkje ein domstol. Ein rettstad kan best samanliknast med eit avdelingskontor. Nye saker vil såleis kome inn til Møre og Romsdal tingrett og Møre og Romsdal jordskifterett, og ikkje til dei ulike avdelingskontora.»

Flertallet trekker vidare frem høyringsvar fra Nordmøre jordskifterett, Romsdal jordskifterett og Sunnmøre jordskifterett som motsetter seg forslaget om sammenslåing av rettskretsen.

Flertallet merker seg også høyringsvar fra sorenskriver i Sunnmøre tingrett. Hun er den eneste sorenskriveren i fylket som uttaler seg positivt til reformen, var medlem i Domstolkommisjonen, og mener at reiseavstander ikkje er et vidare problem i Møre og Romsdal, noe hun begrunnet på følgende måte:

«Når det gjeld reiseavstand for folk i distriktet, viser vi til at innbyggjarane i Møre og Romsdal er svært mobile når det gjeld laurdagshandel på kjøpesenter og i forhold til å nyttiggjere seg kulturtilbod innanfor fylket.»

Flertallet stiller seg tvilende til hvorvidt en sorenskrivers subjektive oppfatning av folks handlemønstre og bruk av kulturtilbud overhodet er relevant når det gjelder nærhet til tingretten. Dersom dette er blant argumentene for en samlet rettskrets i Møre og Romsdal, foreslår flertallet å tillegge høyringsvarene fra de tre andre sorenskriverne samt jordskifterettene i Møre og Romsdal betydelig større vekt.

Flertallet peker på høyringsvar fra advokatene på Søre Sunnmøre:

«Vi går imot at tre av fire domstolar i fylket berre skal vere rettstadar. Ein rettsstad er i praksis berre eit lokale som står disponibelt for domstolen til å halde rettssaker, men utan at det er stilt nokon krav om tilstedde. Forslaget frå regjeringa inneber på sikt tommer lokale i Volda, Molde og Kristiansund, med ein bemanna tingrett i Ålesund, jf. endringane frå Sogn og Fjordane tingrett. Nordfjordeid er oppretthalden som rettsstad, men berre ei deltidsstilling for merktantilt personale er att. Dommarene i Førde reiser ut når det høver, elles står rettslokalet tomt og så å seie ubemanna.»

Flertallet viser til at konsekvensene for en person utan tilgang på privatbil fra Sunndalsøra blir, med regjeringens forslag, at vedkommende må bruke nærme 10 timer på busstransport med overnatting i Ålesund fremfor 4 timer til Kristiansund på samme dag som situasjonen er nå.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Nordmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Nordmøre jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Romsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Romsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Søre Sunnmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Sunnmøre jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringa opprettholde Sunnmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Nordmøre, Romsdal og Søre Sunnmøre skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om endringer i rettskretsene i Sogn og Fjordane. Det vises til at det i forslaget er foreslått å slå sammen jordskifteretten på Nordfjordeid med jordskifteretten i Førde.

Flertallet viser vidare til høyringsvar fra Nordfjordeid jordskifterett:

«Nordfjord jordskifterett ser på det alternative framlegget frå departementet som ei tilsynelatande moderering av kommisjonen sitt framlegg. I realiteten er det berre nye ord og namn på den situasjonen som uansett vert skapt om kommisjonen sitt framlegg skulle bli iverksett. Aktuelle jordskifterettar, til dømes Nordfjord og Indre Sogn, vert nedlagde. Noverander soknegrenser vert sletta, det vert opprette identiske rettskretsgrenser med tingretten, og ny domstolleiar vert tilsett i Førde. Domstolen vert ein mellombels kontorstad utan nokon form for tryggleik for framtida. Av erfaring må ein leggja til grunn at ein slik situasjon vil bli utnytta, og kontorstaden vil i løpet av kort tid bli historie.»

Flertallet viser vidare til at både Stad kommune og Nordfjorrådet går sterkt imot regjeringens forslag. Det vises vidare til at tingrett og jordskifterettene er samlokalisert i henholdsvis Sogndal, Førde og Nordfjordeid.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sogn og Fjordane tingrett, herunder dagens rettssteder, som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nordfjord jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Sogn jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Sogn og Fjordane, Sunnfjord, Nordfjord, Ytre og Indre Sogn skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om å slå sammen rettskretsene til Hardanger tingrett og Bergen tingrett samt Sunnhordland tingrett og Haugaland tingrett, samt rettskretsene til jordskifterettene i det samme området.

Flertallet merker seg et samstemt hørings svar fra Hardanger tingrett, Sunnhordland tingsretts ansatte organisert i Parat, samt en rekke advokater på Stord og i Hardanger:

«'Rettsikkerhet' er sluttsummen av en rekke elementer. Det vil ikke være mulig å gi en uttømmende definisjon. For domstolens del vil sentrale elementer, som ivaretar borgernes rettsikkerhet, være kvalitet, effektivitet, sterke fagmiljøer, fleksibel ressursutnyttelse, tilgjengelighet, tillit i befolkningen, mv. Disse elementene griper inn i hverandre og må alle ivaretas for å sikre borgerne rettsikkerhet. (...)

Lokal tilhørighet er også viktig for å sikre lokal kunnskap. Ved flertallet av saker er det sakens bevisbilde og ikke rettslige problemstillinger som er krevende. Folk lever på ulike måter i ulike deler av vårt langstrakte land og næringsvirksomhet er annerledes lagt opp. En domstol og/eller advokat uten lokalkunnskap vil ikke ha de samme forutsetningene til å forstå faktum riktig, sammenlignet en dommer og advokat med denne kunnskapen. Rettsikkerheten til befolkningen og virksomhetene i distriktene settes da på prøve.»

Flertallet viser til at det 25. mars 2019 ble inngått en intensjonsavtale om sammenslåing mellom sorenskriverne i Sunnhordland og Hardanger. Avtalen ble støttet av Hardangerrådet og Samarbeidsrådet for

Sunnhordland. Denne intensjonsavtalen ble avvist av Domstoladministrasjonen. Da sorenskriver i Sunnhordland gikk av med pensjon i 2019, ble den tingretten underlagt felles ledelse med Haugaland tingrett til tross for protester fra de ansatte i Sunnhordland tingrett.

Flertallet mener det er kritikkverdig at den eneste reelt frivillige sammenslåingsprosessen hvor initiativet kom fra de involverte parter, ikke har blitt fulgt opp, men regelrett overkjørt fra Domstoladministrasjonen og regjeringen.

Flertallet viser til at en person uten tilgang til privatbil fra Odda må ta buss i 6–7 timer t/r med overnatting i Bergen mot under to timer t/r Lofthus på samme dag.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Hordaland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord- og Midhordland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Bergen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Hardanger tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnhordland tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Indre Hordaland, Nord- og Midhordland, Bergen, Hardanger Sunnhordland og Haugalandet skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om å slå sammen rettskretsene til henholdsvis Stavanger tingrett, Jæren tingrett og Dalane tingrett. Flertallet viser til at det kun skiller 15 km mellom Jæren- og Stavanger tingrett. Flertallet vil allikevel påpeke at avstanden ikke er et argument for sammenslåing i seg selv da avstanden er tilsvarende for Asker og Bærum

tingrett og Oslo tingrett uten at det av den grunn argumenteres for sammenslåing av disse rettskretsene.

Flertallet vil påpeke at til tross for kort avstand mellom tingrettene dekker disse tingrettene til sammen om lag en kvart million innbyggere. Flertallet viser til at politiet og politiets påtalejurister i regionen er lokalisert ved de respektive tingrettene, og at en eventuell sammenslåing og samlokalisering vil medføre i første omgang ekstra reisebelastning samt sentralisering rundt den eventuelle sammenslåtte tingretten på lengre sikt.

Flertallet viser til hørings svar fra Stavanger tingrett som ikke støtter regjeringens forslag:

«En sammenslåing uten samlokalisering vil imidlertid være en kostbar løsning der verken publikum eller domstolene får hentet ut de samme fordelene som ved en sammenslåing med samlokalisering. Det bør derfor være gode grunner for å gå for en løsning med sammenslåing uten samlokaliseringer. Etter vårt syn er vanskelig å se disse grunnene i vår region.»

Flertallet viser videre til at Dalane tingrett befinner seg i en annen region av Rogaland, og av denne grunn vil en eventuell sammenslåing medføre betydelig større ulemper for politi, påtale, advokater og folk i Dalane-regionen. Flertallet peker på at departementet senest i 2015 forsøkte å slå sammen Dalane tingrett og Jæren tingrett, og at argumentasjonen mot en slik sammenslåing fortsatt er gjeldende.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Stavanger tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Jæren tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Dalane tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Rogaland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet på Jæren, Dalane, og Sør-Rogaland skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om å slå sammen rettskretsene til Lister tingrett, Kristiansand tingrett og Aust-Agder tingrett, samt jordskifterettene i Agder. Flertallet viser til sterk mostand fra

både sorenskriver i Aust-Agder, Lister interkommunale råd, Tvedestrand kommune og Arendal kommune.

Flertallet viser til at lederen for advokatforeningen i Aust-Agder uttalte til Advokatbladet i januar 2020 at

«det nærmest ikke er en advokat igjen i Tvedestrand og Grimstad etter at de ble slått sammen med Arendal tingrett i 2004.»

Flertallet viser til hørings svar fra sorenskriveren i Aust-Agder tingrett:

«Det er få reelle fordeler og betydelige ulemper med å slå sammen tingrettene. En kost-nytte vurdering tilsier ikke sammenslåing av de tre rettskretsene, verken på kort sikt eller lang sikt. Fleksibilitet ved utveksling av saker ved behov for kompetanseheving og faglig samarbeid kan løses uten sammenslåing av alle tre rettskretser. Det gjøres også gjeldende at nedleggelse av Aust-Agder tingrett vil ha negative ringvirkninger for Arendal og innbyggerne innenfor rettskretsen.»

Flertallet understreker at Aust-Agder tingrett ikke er en liten tingrett, men en domstol med 21 medarbeidere, hvorav 8 dømmende årsverk. Ingen av argumentene regjeringen anfører er gjeldende for tingretten i Arendal. Aust-Agder tingrett er en svært effektiv domstol som overholder alle lovpålagte frister. Heller ikke Domstolkommisjonen har vurdert at det er nødvendig å endre tingretten i Arendal.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra Vestfold jordskifterett, Øvre Telemark jordskifterett, Aust-Agder jordskifterett, Marnar jordskifterett og Lista jordskifterett som alle går imot regjeringens forslag:

«Vi mener at dagens struktur på Agder fungerer godt, at den kan videreutvikles og at den bør fortsette (...) Vi foreslår at de seks rettskretsene på Agder opprettholdes, herunder at kommunen Sirdal, Lund og Sokndal forblir en del av Lista jordskifterett sin rettskrets.»

Flertallet viser videre til Lister interkommunale politiske råd bestående av seks kommuner som alle går inn for å opprettholde Lista jordskifterett og Lister tingrett.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Lister tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Kristiansand tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Agder tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Lista jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Marnar jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Vestfold jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Agder jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Lister, Kristiansand, Aust-Agder, Lista, Marnar, Vestfold og Aust-Agder skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til tingrettene i Vest-Telemark, Aust-Telemark og Nedre-Telemark. Flertallet viser til at departementet i 2015 sendte ut høringsbrev med forslag om sammenslåing, og at argumentene mot sammenslåingen den gang også fortsatt anses som relevante.

Flertallet viser til hørings svar fra sorenskriver i Vest-Telemark tingrett:

«Dersom tingrettens funksjoner som selvstendig domstol bortfaller, vil en del arbeidsoppgaver, primært av administrativ art, bortfalle og bli overført til «hovedkontoret» i Skien. Ved dette blir det ikke behov for mer enn ett dommerårsverk og mindre enn to saksbehandlerårsverk i rettsstedet Kviteseid. Et så lite juridisk og faglig miljø vil ikke være levedyktig.»

Flertallet viser videre til høringsuttalelsen fra Vest-Telemarkrådet:

«Rettstryggleiken til innbyggjarane må vere eit førande prinsipp. Vest-Telemarkrådet meiner at dagens struktur fungerer godt, og at Vest-Telemark tingrett i Kviteseid skal vidareførast som ein sjølvstendig domstol.»

Flertallet viser videre til at både Kviteseid og Notodden kommune motsetter seg departementets forelagte forslag, i likhet med konstituert jordskifterettsleder i Øvre Telemark jordskifterett.

Flertallet viser til hørings svar fra statsadvokaten i Vestfold, Buskerud og Telemark:

«Vi er ikke enig i departementets forslag om å opprettholde samtlige eksisterende rettssteder. Etter vår mening vil det med en slik struktur ikke være mulig a

gjennomføre nødvendige moderniseringer som er påkrevd for etablering av best mulig fungerende domstoler i fremtiden.»

Flertallet viser til at statsadvokaten argumenterer for Domstolkommisjonens anbefaling, men mot regjeringens forslag.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre-Telemark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre-Telemark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Øvre-Telemark, Nedre-Telemark og Aust-Telemark skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til Hallingdal tingrett, Kongsberg og Eiker tingrett og Drammen tingrett samt forslaget om å slå sammen rettskretsene til Ringerike tingrett med Asker og Bærum tingrett.

Flertallet påpeker at forslaget verken støttes av sorenskriverne ved Hallingdal, Kongsberg og Eiker eller Ringerike. Flertallet peker videre på den massive motstanden departementets forslag har fått fra jordskifterettsleder i Øvre Buskerud, advokater, Fjellnettverket, kommuner, Kongsbergregionen og Regionrådet for Hallingdal. Flertallet fremhever at Kongsberg og Eiker tingrett er resultat av en sammenslåingsprosess fra 2015 mellom Eiker, Modum og Sigdal tingrett samt Kongsberg tingrett.

Flertallet viser til hørings svar fra 11 advokater på Kongsberg, Hokksund og Vikersund:

«For Kongsbergregionen og Eiker vil forslaget fra departementet i første omgang medføre at Kongsberg

og Eiker tingrett vil bli ledet fra Drammen. (..) Forslaget finner vi uheldig fordi domstolleder nødvendigvis vil være plassert langt unna flere av rettsstedene. Det vil gjelde for Kongsberg og Eiker tingrett i likhet med resten av landet. Vi er overbevist om at en slik ledelse på sikt vil medføre nedbemanning og svekkelse av enkelte rettssteder fordi det er ledere uten tilstrekkelig nærhet til det enkelte rettsstedet som tar avgjørelser knyttet til administrering av saksmengde ved fordeling av saker og derigjennom også bemanningen på det enkelte rettssted.»

Flertallet viser til høringsinnspill fra sorenskriver ved Ringerike tingrett:

«Ringerike kommune har uttalt at en sammenslåing med Asker og Bærum tingrett med rettssted på Hønefoss vil være første skritt i en nedleggelse av tingretten i Hønefoss. Ringerike tingrett dekker kommunene Ringerike, Jevnaker og Hole. Ringerike er den mest folkerike kommunen, og kommunens oppfatning og meget tydelige motstand mot en slik løsning må tillegges stor vekt.»

Flertallet viser videre til tidligere omtale når det gjelder rettskretser som ikke samsvarer med politidistriktenes grenser og gjør oppmerksom på at Ringerike tingrett i dag har rettskrets i Sør-Øst politidistrikt, mens Asker og Bærum tingrett har rettskrets i Oslo politidistrikt. Det vises til at denne problemstillingen er reist av politijuristene da rettskretser som ikke samsvarer med politidistriktene, byr på både ekstrabelastning for påtalejuristene samt mye reisetid. Det vises vider til at Ringerike fengsel er nær dagens tingrett, og at en sammenslåing av rettskretsene vil medføre en ekstra belastning både for kriminalomsorgen og deres innsatte samt betydelig høyere utgifter knyttet til fremstilling og rettsmøter, jf. høringsvar fra Kriminalomsorgsdirektoratet

Flertallet viser til høringsinnspill fra sorenskriver ved Kongsberg og Eiker tingrett:

«Videre mener vi at ordningen med å lage store rettskretser med flere rettssteder medfører mange uheldige konsekvenser og at disse konsekvensene ikke er tydelige nok i departementets forslag. Dette synes som en tilsløring av de faktiske konsekvenser som forslaget vil gi.

For det første viser vi til at forslaget om en endring av rettskretsene fra 60 til 22 innebærer at bare 22 av dagens 60 tingretter beholdes. Dette er det samme som det ene forslaget fra Domstolkommisjonen. Spørsmålet om flere bemannende rettssteder er et helt annet spørsmål enn å redusere antall rettskretser. Det drastiske i forslaget både fra departementet og fra Domstolkommisjonen er således reduksjon i antall rettskretser.

Vi mener det er en svært inngripende beslutning å redusere antall rettskretser fra 60 til 22. Vi går mot forslaget om å foreta et slikt inngripende vedtak i norske domstoler som vil få betydning for all domstolvirksomhet på sikt.»

Flertallet viser til høringsvar fra sorenskriver ved Hallingdal tingrett:

«Veien til produktivitet går ikke gjennom store domstolenheter alene. En desentralisert domstolstruktur gjør domstolenes samfunnskritiske virksomhet mindre sårbar. Smitteverntiltakene under Corona-krisen er med på å bekrefte det. En tilnærmet opprettholdelse av dagens domstolstruktur ut over forslagene fra Domstolkommisjonen og Justisdepartementet, vil gi spart reisetid og kostnader både for dommere og advokater/sakkyndige og for brukerne av domstolene. Samtidig blir behovet for investeringer i nye store tinghus mindre.»

Flertallet viser til høringsuttalelse fra sorenskriveren i Drammen tingrett som peker på de økonomiske konsekvensene av regjeringens forslag:

«Økonomisk vil det antakelig ikke være så mye å spare, snarere tvert imot. Opplegget forutsetter at alle rettssteder får tilfredsstillende digitale løsninger og alle rettssteder må vedlikeholdes, slik at de gir en tilfredsstillende ramme rundt virksomheten. Sikkerheten må også oppgraderes betydelig som nevnt ovenfor. I tillegg vil departementets opplegg medføre en del reisevirksomhet for parter/aktører eller dommere i en del saker som også vil bety økte kostnader.»

Flertallet viser videre til høringsinnspill fra Asker og Bærum tingrett som i regjeringens forslag skal bli slått sammen med Ringerike tingrett:

«Vi er skeptiske til forslaget fra departementet om bare å endre rettskretsene, mens man samtidig opprettholder de samme rettsstedene som tidligere. Et slikt forslag vil innebære at det fremdeles må settes av midler til å drifte dagens tinghus og til å utstyre rettssaler digitalt. Det vil også gjelde rettssaler som må forventes å være lite i bruk. Etter vår oppfatning er ikke dette noen formålstjenlig måte å utnytte knappe budsjettmidler på.

En struktur med felles ledelse for medarbeidere som jobber i forskjellige tinghus vil by på ledelsesutfordringer. God ledelse krever fysisk tilstedeværelse. Det vil være utfordrende å skape et felles arbeidsmiljø når medarbeiderne fremdeles skal sitte spredt og domstollederne vil måtte fordele sin arbeidstid mellom flere rettssteder.

Vi kan heller ikke se at departementets forslag ivaretar ønsket om å styrke fagmiljøet i tilstrekkelig grad. Et godt fagmiljø er noe som skapes daglig på den enkelte arbeidsplass der folk er samlet, gjennom løpende kontakt mellom medarbeiderne. Man vil ikke få den samme styrkingen dersom medarbeiderne fremdeles skal arbeide i ulike tinghus.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Hallingdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Ringerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Kongsberg og Eiker tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Drammen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Asker og Bærum tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre Buskerud jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre Buskerud jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Hallingdal, Ringerike, Kongsberg og Eiker, Drammen, Asker og Bærum skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til tingrettene i Valdres, Nord-Gudbrandsdal, Sør-Gudbrandsdal og Gjøvik samt jordskifterettene i Valdres, Nord-Gudbrandsdal, Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal. Representantene har merket seg den massive motstanden mot departementets forslag både fra sorenskriver, regionrådet i Valdres, jordskiftrettsleder i Valdres og kommuner i regionen.

Flertallet viser til at Valdres er en av landets minste tingretter, og at det hevdes at domstolen har overkapasitet. I denne sammenheng gjør flertallet oppmerksom på at konstituert sorenskriver, grunnet stor saksinngang, ba Domstoladministrasjonen om å få tilført ressurser i sommer. Dette viser igjen at saksinngangen varierer, og at det er behov for en tingrett på Valdres.

Flertallet viser til høringsvar fra Valdres tingrett:

«Endringer av rettssteder er av sådan viktighet for både de ansatte og det rettsøkende publikum, at disse kun bør endres av Kongen i Statsråd og ikke av Domstoladministrasjonen. Vi merker oss at Domstoladministrasjonen i sin korrigerende høringsuttalelse selv går inn for å få dette presisert. Vi merker oss også at enkelte høringsinstanser, som Kongsberg og Eiker tingrett, mener endringer av rettssteder bør legges frem for Stortinget for avgjørelse

Skal en liten domstol som vår ha livets rett må det være en minimumsbemanning. De ansatte har krav på forutsigbarhet for at de har et fast kontorsted å forholde seg til. En minimumsbemanning må også til for å opprettholde en forsvarlig daglig drift ved rettsstedet. Det bør derfor være minst to dommerårsverk og to saksbehandlerårsverk ved de minste rettsstedene. Siste året har vi gått ned fra 4,5 årsverk til 3,5 årsverk, gjennom å

miste et halvt dommerårsverk og et halvt saksbehandlerårsverk. Dette får merkbare konsekvenser for en liten domstol, og gjøre oss ekstra sårbare. For å kompensere for dette har både dommere og saksbehandlere jobbet langt utover ordinær arbeidstid, noe som over tid ikke er en forsvarlig måte å drive på.»

Flertallet viser til at statsadvokaten i Hedmark og Oppland ikke støtter regjeringens forslag i høringsuttalelsen:

«Departementets alternative forslag vil etter vår vurdering ikke imøtekomme de utfordringer som er påpekt, og vil i liten grad ivareta de hensyn som begrunner en endring i domstolstrukturen.»

Flertallet viser til høringsvar fra Valdres jordskifterett som fremhever at befolkningsgrunnlag og saksinngang ikke har en sammenheng for jordskifterettene:

«Vi har stor og jevn sakstilgang. I 2014-19 fikk vi årlig inn 46 saker i gjennomsnitt og avsluttet om lag like mange. Saksavviklinga er 50 % høyere enn antall tilsatte skulle tilsi. Dette gir uttrykk for at det er effektiv og god drift ved Valdres jordskifterett. Vi har kort ventetid. Den generelle nedgangen i saker og lang ventetid gjelder således ikke for oss. I 2019 ble det krevd 57 nye saker ved Valdres jordskifterett. Til sammenligning ble det krevd 65 saker ved Akershus og Oslo jordskifterett, selv om det i dette distriktet er 72 ganger så mange innbyggere som i Valdres. Dette viser at det ikke er noen sammenheng mellom innbyggertall og saksmengde ved jordskifterettene.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Valdres tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Gudbrandsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Gudbrandsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Gjøvik tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Valdres jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Gudbrandsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Valdres, Nord-Gudbrandsdal, Sør-Gudbrandsdal og Gjøvik skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Disse medlemmer viser til den tidligere jordskifteretten i Vågå. Jordskifteretten i Vågå var tidligere bemannet, men etter flere utlysninger i perioden 2011–2013 ble den flyttet til Lillehammer. Disse medlemmer viser til at jordskifteretten i Vågå i dag er ubemannet uten at det har vært ønskelig. Disse medlemmer viser til at dette er et eksempel på problemstillingen rundt rekruttering som Domstolkommisjonen fremhever. Disse medlemmer ber Domstoladministrasjonen om å forsøke å rekruttere noen til Nord-Gudbrandsdalen jordskifterett etter at domstolsreformen er gjennomført for å sikre en bemannet jordskifterett.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om å slå sammen rettskretsene til Nord-Østerdal tingrett, Sør-Østerdal tingrett og Hamar tingrett. Det vises i denne sammenheng til at rettskretsen blir stor i geografisk utstrekning, og store avstander fører domstolen lenger bort fra folk, advokater, politiet og andre storbrukere av tingretten.

Flertallet merker seg at Tynset kommune og Regionrådet for Fjellregionen er motstandere av å endre rettskretsene. Det vises videre til sorenskriver i Sør-Østerdal tingretts og Nord-Østerdal tingretts høringsvar hvor det fremkommer følgende:

«Det er min klare vurdering at det ikke er grunnlag for å gjøre endringer i en samlet rettskrets ut over en sammenslåing av Sør-Østerdal tingrett og Nord-Østerdal tingrett.»

Flertallet viser videre til tidligere omtale knyttet til Hedmark og Oppland statsadvokatembeter som ikke anbefaler regjeringens forslag.

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Østerdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Østerdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Hedmarken tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Gjøvik tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Østerdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Hedmarken og Sør-Østerdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Nord-Østerdal, Sør-Østerdal og Hedmarken skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til regjeringens forslag om å slå sammen rettskretsene til tingrettene Glåmdal, Øvre-Romerike og Nedre-Romerike. Flertallet viser i den anledning til den «frivillige» intensjonsavtalen mellom Øvre Romerike tingrett og Nedre Romerike tingrett som ble inngått i 2019 og som stortingsflertallet fikk stanset i mai. Flertallet har merket seg at departementet anerkjenner at verken denne eller prosessen i Østfold foregikk på en god måte.

Flertallet viser til at problemstillingen knyttet til tingrettene på Ringerike, Ofoten, Vesterålen og Trondenes også gjør seg gjeldende i denne foreslåtte rettskretsen hvor politidistriktenes grenser ikke samsvarer med den foreslåtte rettskretsen. Glåmdal tingretts rettskrets ligger i Innlandet politidistrikt, mens tingrettene på Øvre-Romerike og Nedre-Romerike ligger i Øst politidistrikt.

Flertallet viser til Innlandet politidistrikts høringsuttalelse hvor det fremkommer følgende:

«Om ikke de geografiske grensene blir like for Innlandet politidistrikt og Innlandet rettskrets, vil det medføre at politidistriktet må forholde seg til flere tingretter med større avstand til, både geografisk og i forhold til naturlige administrative tyngdepunkter (...) Ulik geografiske grense for politidistriktet og rettskretsene vil også ha negative konsekvenser for tingretten, idet de ville måtte forholde seg til flere politidistrikt og flere statsadvokatembeter. Dette vil blant annet vanskeliggjøre utvikling av samarbeidsrutiner, sikkerhet og beredskap mv.»

Flertallet viser videre til at verken Regionrådet for Kongsvingerregionen, sorenskriver i Glåmdal tingrett, advokatene Myhrvold, Nøkleby, Gjølstad og Lovberg eller statsadvokaten i Hedmark og Oppland støtter regjeringens forslag. Flertallet viser videre til at kommunene i Gardermoen-regionen ikke støtter en endring

av rettskretsene. Flertallet viser også til høringsuttalelse fra 13 advokater i Kongsvingerregionen som alle går imot regjeringens forslag og ønsker å opprettholde Glåmdal tingrett som selvstendig domstol.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra Glåmdal tingrett:

«Glåmdal tingrett er uenig i at domstolen skal opphøre som selvstendig domstol. Det er realiteten i også regjeringens alternative forslag om å utvide rettskretsene i tråd med kommisjonens forslag, selv om tinghuset i Kongsvinger foreslås opprettholdt som bemannet rettssted (...) Det bør fortsatt være førsteinstansdomstoler i Kongsvinger for behandling av dagens saker for tingrett og jordskifterett.»

Flertallet understreker videre at både politiadvokater og kriminalomsorgen er lokalisert i Kongsvinger samt at Glåmdal tingrett er en «grensedomstol» som håndterer saker tilknyttet grensekriminalitet.

Flertallet viser videre til sorenskriveren som er leder ved både Øvre-Romerike tingrett og Nedre-Romerike tingrett, og som skriver i sitt høringsvar:

«Vår erfaring med felles ledelse i ti måneder er at dette ikke er en fullgod løsning verken for de ansatte eller lederen. De ansatte opplever at sorenskriveren er mindre tilstedeværende enn før, noe som både er negativt i det daglige og for kulturen i domstolen. Sorenskriveren opplever at han verken får nok tid på det ene stedet eller det andre. Dette forsterkes ytterligere der sorenskriveren skal være leder for flere rettssteder enn to. Slik vi ser det bør derfor samlokalisering være hovedregelen.»

Flertallet viser til at regjeringens forslag vil medføre at sorenskriveren ved tingrettene på Øvre- og Nedre Romerike får enda et rettssted, Glåmdal, å forholde seg til. Dette forslaget gjør at sorenskriveren blir mindre til stede på tre rettssteder fremfor de to som han dekker i dag. Flertallet merker seg at det i høringsvaret fremkommer at sorenskriveren ønsker samlokalisering.

Flertallet merker seg at tingrettene både i Glåmdal, Øvre Romerike og Nedre Romerike er å anse som store eller mellomstore tingretter i dag. Den argumentasjon som fremføres, men ikke er dokumentert, om sårbarhet for sykdom, inhabilitet og robusthet, er altså ikke gyldig for disse tre tingrettene.

Flertallet fremmer følgende forslag

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Glåmdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Glåmdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Akershus og Oslo jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre Romerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre Romerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Glåmdal, Øvre og Nedre Romerike skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til tingrettene Follo og Heggen og Frøland. Flertallet har merket seg en unison motstand mot forslaget fra sorenskriver og saksbehandlere i Heggen og Frøland, Mysenregionen AS og Indre Østfold kommune.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra Indre Østfold regionråd:

«(...) Heggen og Frøland tingrett og sorenskriverembete skal opprettholdes som egen rettskrets, med egen administrasjon og sorenskriver. Det vises i denne forbindelse til kommunereformens uttalte intensjon om at store og robuste kommuner både skal få bevart eksisterende og tilført nye statlige arbeidsplasser. En videreføring av dagens organisering vil derfor best sikre interessene til de mer enn 50 000 innbyggerne i Indre Østfold kommune og nabokommunene i regionen. Dette tilgodeser også best de hensynene som regjeringen vektlegger; nemlig å opprettholde en desentralisert domstolstruktur for å bevare kompetansearbeidsplasser i distriktene og sikre brukerne nærhet til domstolene.»

Flertallet viser til sorenskriver i Heggen og Frøland tingretts høringsvar:

«Departementets forslag om å opprettholde alle bemannede rettssteder i dagens struktur vil innebære både på kort og lang sikt at kompetansearbeidsplasser blir borte fra distriktene (...)»

Forslaget vil i praksis lett ha samme følger som en har sett på andre områder i offentlig sektor, for eksempel lensmannskontor og tilbud i helsetjenesten. En ledelse som sitter et annet sted vil lett kunne gjennomføre en reduksjon av virksomheten på rettsstedene ut fra økonomiske eller andre årsaker som igjen fører til at rettsstedene avvikles. Særlig gjelder det dersom forslaget om at myndighet til nedleggelse/opprettholdelse av rettssteder legges til Kongen opprettholdes.

I tillegg til at forslaget vil føre til tap av kompetansearbeidsplasser vil det også gjøre det mindre interessant

å etablere/drive advokatpraksis i distriktene. De færreste henvendelser fra publikum til advokater kommer til domstolen, og befolkningen vil miste muligheten til juridisk rådgivning i sitt nærmiljø. Nærhet til befolkningen er viktig for publikums tillit til domstolen og interessen for å være meddommer. Vi har mottatt mange henvendelser fra meddommere som gir uttrykk for at de ikke ønsker å være meddommer dersom Heggen og Frøland tingrett slås sammen med en annen domstol.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Heggen og Frøland tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Follo tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet på Heggen og Frøland og Follo skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen rettskretsene til tingrettene Moss, Fredrikstad, Sarpsborg og Halden. Flertallet peker på at samtlige av disse tingrettene er mellomstore. Videre viser flertallet til Riksrevisjonens analyse om effektivitet i domstolene hvor Halden var den tingretten som kom best ut av samtlige tingretter.

Flertallet viser til de tidligere omtalte «frivillige» sammenslåingene av tingrettene i Østfold som ble initiert av Domstoladministrasjonen og som departementet tok videre. Flertallet viser til den store motstanden som fremkom både fra dommerne i Moss tingrett, Advokatforeningen, flere titalls advokater i Moss og Rygge-regionen, Moss kommune samt motstanden blant ansatte i Halden tingrett.

Flertallet viser videre til at da stillingen som soren skriver i den foreslåtte Østfold tingrett ble lyst ut våren 2020, var det kun én søker til stillingen. Da soren skriverstillingen til landets største tingrett i Oslo ble lyst ut i 2018, måtte det to utlysninger til for å få to søkere. Flertallet merker seg at det altså er vanskeligere å rekruttere soren skrivere til det som kunne blitt en av landets største tingretter enn for eksempel Søre Sunnmøre tingrett som hadde 13 søkere da soren skriverstillingen forrige gang var utlyst der.

Flertallet viser til høringssvar fra dommerne i Moss tingrett:

«Det kan ikke sees å være godt nok dokumentert at en sammenslåing av domstoler, verken i Østfold eller

andre steder, generelt vil gi tilstrekkelige positive effekter som oppveier de negative konsekvensene sammenslåing av tingretter vil ha.»

Flertallet viser videre til forslaget om å slå Østfold jordskifterett i Sarpsborg sammen med Oslo og Akershus jordskifterett på Lillestrøm. I denne anledning vises det til høringssvar både fra jordskifterettsleder og kommunene Sarpsborg og Halden som alle går imot dette forslaget.

Flertallet viser til høringssvar fra Østfold jordskifterett:

«Ansatte i Østfold jordskifterett stiller seg bak Otterstads særbemerkning om behovet for et rettssted i Østfold. Dersom ny lokalisering av Østre Viken jordskifterett blir liggende nord for Oslo, vil reisetiden for de ansatte og de totale kostnadene per sak i Østfold jordskifterett øke betydelig. Østfold jordskifterett har de ti siste åra i snitt hatt 54 innkomne saker pr. år, noe som er over landsgjennomsnittet for jordskifterettene. Med sju ansatte er vi en middels stor jordskifterett.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Moss tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Fredrikstad tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Sarpsborg tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Halden tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Østfold jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at domstolstilbudet i Moss, Fredrikstad, Sarpsborg og Halden skal bestå med dette forslaget. Det åpnes dermed for en systematisk overføring av saker mellom dagens domstoler slik at rettsaktiviteten kan øke.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til forslaget om å slå sammen Oslo tingrett og Oslo byfogd. Det vises i denne sammenhengen til at samtlige brukere av byfogden, soren skriveren og samtlige ansatte bortsett fra én dommer er motstandere av sammenslåingen.

Flertallet understreker at det ikke er synliggjort hva gevinsten ved en slik sammenslåing skal være, hva risikoen ved en slik sammenslåing kan være, eller hvor-

dan man skal hindre kvalitetsfall i Oslo byfogds oppgaveløsning.

Flertallet benytter anledningen til å minne regjeringen på at landet står midt i en pandemi. Det er derfor svært viktig at Oslo byfogd fungerer godt, kan håndtere en mengde av saker som følge av pandemien og ikke blir offer for en grunnløs sammenslåing med tingretten.

Flertallet viser til høringsuttalelse fra den lokale dommerforeningen ved Oslo byfogd hvor det fremkommer:

«I sin begrunnelse viser Domstolkommisjonen til uttalelser i Strukturutvalgets utredning i 1999 hvor det anbefales fullfaglige domstoler i førsteinstans. Denne utredningen omfattet imidlertid ikke domstolene i Oslo da det ble lagt til grunn at andre forhold gjorde seg gjeldende her enn for resten av landet. Justisdepartementet besluttet at det i stedet skulle gjennomføres en ekstern utredning. Etter omfattende prosesser ble Knoffrapporten avgitt i 2003. Den konkluderte med at sammenslåing ikke ble anbefalt.»

Flertallet viser videre til de tillitsvalgte ved Oslo byfogd som i sitt hørings svar skriver følgende:

«En mulig sammenslåing mellom Oslo byfogdembete og Oslo tingrett ble for øvrig behandlet senest i 2015 ved Domstoladministrasjonen sitt forslag til endring i domstolstrukturen i Oslo.

Høringsrunden avdekket sterke motforestillinger mot sammenslåing, både fra arbeidsgiver- så vel som arbeidstakersiden hos Oslo byfogdembete. Også mange av Oslo byfogdembetes største brukergrupper representert ved Advokatforeningen, Regjeringsadvokaten, Kommuneadvokaten samt bostyrere gikk klart imot en sammenslåing.

Foreningene kan ikke se at de fundamentale forhold skulle være vesentlig endret siden den gang. Det ble i den runden også etterlyst et behov for en konsekvensutredning av alternative organiseringsformer, før man fatter en beslutning om ny struktur i Oslo-regionen. Organisasjonene merker seg at en slik utredning ikke er gjennomført.»

Flertallet fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Oslo byfogd som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

«Stortinget ber regjeringen opprettholde Oslo tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.»

Omtale av enighet

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre er enige om å vedta en ny, moderne domstolstruktur. Målet med de foreslåtte endringene er økt rettssikkerhet i hele landet gjennom å sikre god kompetanse og viktige kompetansearbeidsplasser i domstolen.

Disse medlemmer viser til at norske domstoler er gjennomgående gode, og nyter høy tillit. Dagens domstolstruktur har imidlertid manglende muligheter for moderat spesialisering, for lang saksbehandlingstid og ineffektiv bruk av ressurser. Disse utfordringene er påvist av Særdomstolsutvalget, Domstolkommisjonen og Riksrevisjonen, og er støttet av en rekke tunge faginstanser i flere høringsrunder.

Disse medlemmer viser til at dagens domstolstruktur ikke tilrettelegger for moderat spesialisering. Et enstemmig Særdomstolsutvalg har derfor anbefalt at barnevernssakene regionaliseres i større tingretter hvor det er mulig å etablere slik spesialisering. Dersom dette gjennomføres uten en ny domstolsstruktur, vil svært mange små domstoler ha for få saker til behandling. Domstolkommisjonen har i sin analyse vist til at sakene for norske domstoler blir stadig mer krevende, og at det derfor et faglig behov for å øke spesialiseringen blant norske dommere også innenfor andre fagområder enn barnevern. Riksrevisjonen har også påvist at bruken av mekling varierer mye fra domstol til domstol og at de mindre domstolene gjennomgående ikke kan tilby rettsmekling i samme utstrekning som de større. Dette fører til et dårligere rettstilbud til de som bor i områder med en mer spredt befolkning. Innstillingsrådet for dommere har påpekt at rekrutteringen til de mindre domstolene gjennomgående er mer problematisk enn for de større. Borgerne har krav på den samme kvaliteten på domstoltjenestene uansett hvor de bor i landet.

Disse medlemmer vil påpeke at både Riksrevisjonen og Domstolkommisjonen har dokumentert at store domstoler ofte har stort sakstifang per dommer og ofte lange køer, mens mindre domstoler gjennomgående har mye ledig kapasitet som ikke utnyttes godt nok. Riksrevisjonens effektivitetsanalyse ble utarbeidet i 2019, og viser at fem tingretter kunne avgjort 50 pst. flere saker med de ressursene de har tilgjengelige. Fire tingretter kunne avgjort mellom 30 og 50 pst. flere saker, seks tingretter kunne avgjort mellom 20 og 30 pst. flere saker, mens ti tingretter kunne avgjort mellom 10 og 20 pst. flere saker. Det er viktig å legge til rette for at disse domstolene kan øke aktiviteten sin all den tid det er et problem med stort sakstifang i større domstoler og ledig kapasitet i mindre domstoler.

Disse medlemmer viser til at forslaget om å utvide rettskretsene gjør at rettssaker enklere kan fordeles mellom domstolene innenfor den enkelte krets. Det legges ikke opp til nedleggelse av noen lokale domstoler eller jordskifteretter. Målet er tvert imot å øke aktiviteten i hver enkelt domstol. Dette er god distriktpolitikk, fremfor å la distriktsdomstolene fortsette å drive som i dag med ledig kapasitet og økende grad av rekrutteringsproblemer. Det er også en god løsning at det blir færre domstolledere, og at mange av dagens lederstillinger blir rene dommerstillinger. Dette betyr mindre ad-

ministrasjon og mer dømmende virksomhet. Proposisjonen fra regjeringen legger til grunn at det ikke skal utpekes noen hovedseter innenfor de nye rettskretsene, alle domstoler er likestilte og det forutsettes at domstollederen er fysisk til stede i domstolene innenfor rettskretsen.

Disse medlemmer ser med bekymring på at debatten som har oppstått i lokale medier over hele landet, bærer preg av misforståelser og feilinformasjon. Selv om de nye rettskretsene får egne navn og betegnes som nye tingretter, betyr ikke det at de lokale domstolene innenfor rettskretsen skal legges ned. Tilbudet for publikum videreføres, med mål om høyere kvalitet og rettssikkerhet i hele landet. Det forutsettes at domstollederen i hver nye rettskrets fordeler sakene jevnt og hensiktsmessig til hver av domstolene i rettskretsen. Dette skal bidra til å øke aktiviteten i mindre distriktsdomstoler som i dag har perioder med ledig kapasitet. Disse medlemmer stiller seg positive til lokale initiativ om endringer i strukturen der det er enighet om dette, og viser for øvrig til proposisjonens grundige omtale av temaet under punkt 3.4.13.

Disse medlemmer viser til at særlig Senterpartiet i en rekke avisoppslag rundt i landet påstår at domstoler skal «sniknedlegges», og at hundrevis av arbeidsplasser forsvinner i distriktene. Dette er sterkt misvisende. Disse medlemmer ser med bekymring på at Senterpartiet bidrar til at folk sitter igjen med et inntrykk av at deres lokale domstol forsvinner når publikumstilbudet blir som før, arbeidsplassene vil forbli lokalt, og rettsaktiviteten mange steder vil øke. Disse medlemmer setter spørsmålsteget ved hvorfor Senterpartiet ikke heller ønsker å ta del i en konstruktiv og nødvendig løsning på utfordringene som norske domstoler beviselig står overfor i dag.

Politisk forankring av fremtidige endringer

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet foreslår å lovfeste gjeldende praksis hvor forslag til endringer i rettskretsene forelegges Stortinget av regjeringen, som deretter vedtar endringer i domstolstrukturen ved kongelig resolusjon etter domstolloven § 22. Videre foreslår disse medlemmer at myndigheten til å opprette og legge ned rettssteder etter domstolloven § 25 uttrykkelig legges til Kongen, og at også slike saker skal forelegges for Stortinget. Disse medlemmer foreslår en endring i lovteksten som markerer at tingrettene normalt har flere faste rettssteder, og som tydeliggjør at myndigheten etter § 25 dreier seg om å fastsette den geografiske plasseringen av disse rettsstedene. Myndigheten etter § 25 omfatter også myndighet til å legge ned slike rettssteder.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn:

«Domstolloven § 22 skal lyde:

Rikets inndeling i domssogn for tingrettene (rettskretser) bestemmes av Kongen. Endringer i rettskretsene skal forelegges for Stortinget.»

«Domstolloven § 25 første ledd skal lyde:

Kongen fastsetter hvor tingrettene skal ha sine faste rettssteder. Endringer i de faste rettsstedene skal forelegges for Stortinget.»

Bemanning

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at alle rettssteder skal bestå og være bemannet. Samtlige rettssteder skal ha bemanning som sikrer publikum et godt domstoltilbud. Ved rettssteder som i dag har fire faste dommerårsverk eller mindre, skal nivået på dagens antall årsverk knyttet til kjernevirksomheten opprettholdes. Dette for å ta vare på fordelene med en geografisk spredd struktur. Med kjernevirksomhet menes dømmende virksomhet i straffe- og sivilsaker, samt saksbehandling av tvangssalgssaker, gjeldsordningssaker, konkurssaker, dødsbobehandling og offentlige skifte av dødsbo og felleiebo.

Disse medlemmer vil peke på at for at de samlede ressursene i rettskretsen utnyttes best mulig, kan de ansatte i perioder arbeide ved andre rettssteder dersom saksmengden tilsier det. Selv om dommerne og de ansatte kan utføre oppgaver for hele rettskretsen, skal de ha et hovedarbeidssted og arbeidsområde.

Disse medlemmer foreslår på denne bakgrunn:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle rettssteder skal bestå og være bemannet. Ved rettssteder som i dag har fire faste dommerårsverk eller mindre, skal nivået på dagens antall årsverk knyttet til kjernevirksomheten opprettholdes.»

Bedre fordeling av saker mellom rettsstedene i rettskretsen

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at et av de viktigste tiltakene i domstolsreformen er å legge til rette for bedre fordeling av saker mellom domstolene innenfor hver rettskrets. Dette er også et viktig grep for at mindre domstoler skal få økt aktivitet. Rettsstedet skal som hovedregel håndtere de saker som geografisk tilhører rettsstedet i tråd med dagens regler i tvisteloven og straffeprosessloven. Disse medlemmer legger til grunn at hver enkelt nye sorenskriver påser en hensiktsmessig fordeling av sakene som tar hensyn til eventuell ledig kapasitet. Samtidig må det vektlegges om partene i en sak ønsker saken sin ført for en bestemt domstol innenfor rettskretsen.

Rettsmekling

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet understreker at en sentral del av reformen er å tilrettelegge for økt rettsmekling ved hver domstol. Det er i dag et problem at ikke alle domstolene i like stor grad tilbyr og gjennomfører rettsmekling. Disse medlemmer ber regjeringen på å sikre at rettsmekling blir et likeverdig og godt tilbud ved alle landets rettskretser.

Særlige forhold ved enkelte rettskretser

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet viser til at Oslo byfogdembete og Oslo tingrett i proposisjonen er foreslått sammen slått. Disse medlemmer understreker at den nye enheten må organiseres på en måte som ivaretar den høye kvaliteten og det spesialistpreget som kjennetegner dagens byfogdembete.

Disse medlemmer viser for øvrig til Prop. 1 S (2020–2021) for den nærmere omtale av domstolstrukturen.

Budsjetttiltak

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet vil påpeke at rettssikkerhet ikke bare sikres med en moderne struktur, men også gjennom solid økonomi og investeringer i moderne utstyr. Statsbudsjettet for 2021 er omtalt som det beste domstolsbudsjettene i nyere tid, og legger grunnlaget for styrket rettssikkerhet over hele landet. Disse medlemmer viser for øvrig til Prop. 1 S (2020–2021) for omtale av statsbudsjettforliket.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at det ikke er fattet noen beslutning om moderat spesialisering, og at dette ikke praktiseres i noen av tingrettene i dag og finner det totalt irrelevant å bruke dette argumentet for å slå sammen tingretter og jordskifteretter. Flertallet mener dette spørsmålet må behandles isolert da moderat spesialisering innebærer flere problemstillinger.

Flertallet finner det merkelig at Høyre konkluderer med at det må gjennomføres en domstolstruktur for å fordele saker mellom domstolene når det allerede finnes system for dette i dag. Flertallet viser til at Riksrevisjonen ikke anbefaler en domstolstruktur for å bedre effektiviteten i tingrettene og lagmannsrettene.

Flertallet finner det svært merkelig at Høyre mener at det blir et dårligere rettstilbud hvis de små tingrettene opprettholdes i distriktene. Flertallet understreker at så å si ingen advokater, næringsforeninger, kommuner eller små domstoler som har levert inn høringssvar eller deltatt i debatten i nyere tid, har samme oppfatning som regjeringspartiene. Flertallet viser

videre til at rettstilbudet til distriktene i stor grad er avhengig av profesjonelle aktører som advokater og at den overveldende majoritet av tvister og konflikter løses utenfor domstolene ved hjelp av blant annet lokale advokater som kjenner sin teig.

Flertallet registrerer at Høyre forsøker å skape et bilde av at små tingretter har rekrutteringsutfordringer og bruker dette som et selvstendig argument for sammenslåing til større tingretter. Flertallet viser i denne sammenheng til Innstillingsrådet for dommeres høringssvar hvor følgende fremkommer:

«Flere embeter ved store domstoler må lyses ut på nytt for å få et bredere søkergrunnlag. Antallet kvalifiserte søkere til viktige embeter som leder av Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett (Norges to største domstoler) og Kristiansand tingrett var så lite at det ikke var mulig å oppfylle lovens krav om å innstille tre kvalifiserte søkere, slik domstoloven § 55 b tredje ledd legger opp til. Ved store tingretter som Vestfold tingrett og Østfold tingrett, har søkertilfanget vært så lite at embetene måtte lyses ut på nytt. Også ved flere ordinære dommerembeter har søkertilfanget vært slik at det ikke har vært mulig å innstille tre kandidater.»

Flertallet viser videre til at det knapt har vært lyst ut faste dommerembeter til de små domstolene de siste årene på grunn av Domstoladministrasjonens (DA) styrevedtak som går ut på å holde tilbake lønnsmidler i seks måneder ved vakanse i de små domstolene, samt konsekvent lyse ut konstitusjoner ved de domstoler som DA i 2016 «antar er aktuelle for strukturendring». Flertallet viser videre til at det i november var fem søkere til dommerstilling ved Senja tingrett, mens det tidligere i år var to søkere til stillingen som lagmann ved Hålogaland lagmannsrett. Flertallet konstaterer at dette er noe regjeringspartiene ikke vil forholde seg til.

Flertallet mener at regjeringspartienes fremstilling av Riksrevisjonens rapport er svært ubalansert. Flertallet viser til at Riksrevisjonens undersøkelse bygget på en analyse av saker i perioden 2014–2018 hvor de blant annet hevdet at det var et effektiviseringspotensial innenfor eksisterende struktur. Flertallet viser også til Riksrevisjonens egen omtale om usikkerhet i tallene hvor Stavanger tingrett i 2017 kom ut som effektiv, mens den i 2018 hadde et effektiviseringspotensial på 30 pst. Flertallet peker videre på at de fem tingrettene som Riksrevisjonen mente har størst effektiviseringspotensial, innenfor dagens struktur, er domstoler som nå har til sammen seks faste dømmende årverk, og som således utgjør et svært begrenset innsparepotensial totalt sett.

Flertallet understreker at en rekke små domstoler kom langt bedre ut av Riksrevisjonens effektivitetsanalyse enn de store domstolene, herunder Dalane tingrett, Sunnhordland tingrett, Søre Sunnmøre tingrett, Heggen og Frøland tingrett, Ringerike tingrett og Øst-Finnmark tingrett. Store tingretter som Stavanger,

Nord-Troms, Gjøvik og Hedmarken kommer langt dårligere ut enn de førstnevnte. Flertallet mener regjeringen fremfor å iverksette det som ble anbefalt av Riksrevisjonen, bruker Riksrevisjonens rapport for å gjennomføre tidenes sentralisering av norske domstoler.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser videre til at regjeringen ikke gjør seg en eneste refleksjon knyttet til effektivitetstap og kostnader dersom sorenskrivere, dommere, parter, politiet, aktorer osv. skal bruke store deler av arbeidsuken på å reise rundt mellom rettssteder fremfor å behandle saker innenfor dagens rettskretser.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser videre til at regjeringen konkluderer med stigende grad av rekrutteringsproblemer, og at de små domstolene har ledig kapasitet. Flertallet lurer på om regjeringen kan peke ut hvilke domstoler som per 2020 har ledig kapasitet, særlig med tanke på den bølgen av saker som har bygget seg opp som følge av koronapandemien.

Flertallet viser til at regjeringspartiene argumenterer mot egen proposisjon når de hevder det blir færre ledere. I proposisjonen fremkommer følgende:

«Politijuristene mener det er høyst påregnelig at strukturendringer vil medføre at det blir behov for avdelingsledere som også vil bruke mye av sin tid på administrative sysler, og at det samme gjelder på administrativ side. Regjeringen skriver videre: 'I rettskretser med flere rettssteder kan det likevel være hensiktsmessig med avdelingsledere som kan ivareta den daglige ledelsen på de større rettsstedene hvor domstollederen ikke har sitt kontorsted. Dette vil også bidra til å gjøre ledergruppen i den enkelte rettskrets mer robust, slik blant andre Lofoten tingrett og Salten tingrett påpeker i sitt felles høringsvar.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet understreker at dette er nok en reform som kommer til å føre til flere ledere, mer administrasjon og mer byråkrati, jf. forslaget om at domstolleder skal fordele saker mellom rettsstedene. Disse medlemmer understreker at dette er administrativt arbeid som vil oppta kapasitet og gjøre sorenskriverne om til meget dyre saksbehandlere fremfor at de får delta i rettsmøter.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, viser til at representanter fra regjeringspartiene har uttrykt at det ikke skal utpekes noen hovedseter innenfor de nye rettskretsene. Disse medlemmer viser til at dette vil være i strid med domstoloven § 16, jf. forskrift om inndeling av domsogn og lagdommer (FOR-2019-11-15-1545). I forskriften er samtlige domstoler i Norge definert med et

hovedsete, dvs. der domstolen ligger, f.eks. forskriften § 2, bokstav f): Senja tingrett, med sete på Finnsnes og som dekker kommunene Senja, Bardu, Målselv, Sørreisa og Dyrøy. Flertallet understreker at alle tingretter i Norge er således angitt med ett hovedsete, samt angivelse av hvilke kommuner de dekker. Flertallet viser til at regjeringen i så fall må foreslå å endre domstoloven med tilhørende forskrifter for å oppnå det regjeringen hevder i merknadsform. Flertallet registrerer at dette ikke fremgår av Prop. 11 L (2020–2021). Flertallet vil videre understreke at selv om loven skulle endres, så vil et hovedsete likevel bli ansett som liggende der sorenskriver har sitt daglige virke.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet viser videre til medieomtale av saken hvor det fremkommer at regjeringspartienes medlemmer mener det er misforståelser og feilinformasjon. Disse medlemmer lurer på hva konkret representantene fra Høyre mener er feilinformasjon fra opposisjonen i denne saken.

Disse medlemmer viser videre til kritikk av Senterpartiet for å påstå at domstoler skal «sniknedlegges». Disse medlemmer vil understreke at Senterpartiet har sagt at domstoler ikke «sniknedlegges», men legges ned i likhet med det som er sagt av en rekke sorenskrivere, dommere, tillitsvalgte og professor Eivind Smith ved Universitetet i Oslo. Disse medlemmer viser til at enkelte ordførere har tematisert sniknedleggelse av sin lokale tingrett. Disse medlemmer går ut fra at ordførerne, som for øvrig er fra ulike partier, har gjort seg erfaringer med regjeringens reformer de siste syv årene som ikke innbyr til tillit knyttet til lovnader om aktivitet og tilstedeværelse etter en reform. Disse medlemmer finner det videre oppsiktsvekkende at representantene fra Høyre mener å vite hvilket inntrykk folk rundt omkring i landet sitter med. Disse medlemmer stiller spørsmål om hvilket inntrykk de tror folk sitter igjen med når de får vite at deres lokale sorenskriver skal bort, at en sorenskriver som gjerne sitter flere mil unna skal bestemme hvilke saker som skal behandles hvor og at regjeringen ikke legger opp til minimumsbemanning.

Disse medlemmer viser til at regjeringen ikke ved en eneste anledning de siste syv år har gitt noen signal til DA om å beholde lokale arbeidsplasser i domstolene, men latt DA både innføre felles ledelse der sorenskriver har gått av med pensjon mot de ansattes vilje, latt DA holde tilbake lønnsmidler ved de små domstolene og inndra stillinger og praktisere ansettelsesstopp gjennom en årrekke. Disse medlemmer viser til styrevedtak i DA den 16. november 2020:

«Styret gjentok sin tidligere uttalelse om at administrasjonen må bli strengere i sin vurdering ved søknader om utlysning av ledige stillinger.»

Disse medlemmer registrerer at representanter fra Høyre har etterlyst en konstruktiv og nødvendig løsning på utfordringene som norske domstoler beviselig står overfor i dag. Disse medlemmer viser til at regjeringen aldri har lagt opp til en konstruktiv og nødvendig løsning på utfordringene, men heller har benyttet enhver anledning til å foreslå sammenslåing av små og mellomstore domstoler i en årrekke. Disse medlemmer ville sørget for at domstolene fikk budsjett til faktisk å gjennomføre tiltak som lyd- og bildeopptak i samtlige tingretter, utført en gjennomgang av domstolene i tråd med utredningsinstruksen, tatt Riksrevisjonens funn og anbefalinger på alvor og sørget for at DA gjorde jobben sin fremfor å la dem drive en årelang lobbykampanje for å legge ned små domstoler som nå har kulminert i en særdeles lite gjennomtenkt og utredet proposisjon til Stortinget.

Disse medlemmer merker seg at Høyre ikke har tatt inn over seg erfaringene fra forrige domstolsreform i 2001 og viser til styresak 16/88 i DA fra 2016:

«Dersom det legges til grunn at de overtallige domstollederne i gjennomsnitt har arbeidet 50 pst som ordinære dommere, gir dette lønnsutgifter på 100 mill. kr som ikke har vært anvendt til saksavvikling i perioden 2002 til 2016. I tillegg har de fleste som nevnt arbeidet som dommere ved andre tingretter enn ny sammenslått domstol. Dette har gitt merutgifter i form av reiseutgifter på over 30 mill. kr i samme periode. Til sammen gir dette omstillingsutgifter på 130 mill. kr. fram til 2016.»

Disse medlemmer understreker at det ikke er estimert hva utgiftene knyttet til de 21 sorenskriverne som mister jobben som domstolleder, blir i denne reformen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, understreker at de 52 tingrettene og jordskifterettene som i regjeringens og Fremskrittspartiets forslag nå legges ned og gjøres om til rettssteder, får svakere demokratisk vern mot fremtidige nedleggelse enn de har som selvstendige domstoler med egen rettskrets. Flertallet viser til at budskapet regjeringens og Fremskrittspartiets representanter har spredt i media om at ingen mister jobben, og at dagens aktivitet ved domstolene skal opprettholdes, ikke medfører riktighet. Flertallet registrerer at retorikken knyttet til likestilte rettssteder fremmet av Høyres representanter faller på sin egen urimelighet når det i regjeringens forslag åpnes for at tingretter med under fire dømmende årsverk kan tømmes for innhold. Flertallet viser til at det ikke er foreslått en definert minimumsbemanning, og at forslaget i realiteten er rasering av domstolstilbudet ved dagens små tingretter og de lokalsamfunn som ligger i deres rettskretser. Flertallet viser til at konsekvensene av dette forslaget ikke er utredet.

Flertallet viser videre til at det ikke er uttømmende definert hva som ligger i begrepet «kjernevirksomheten» til en domstol, og at dette innholdet kan endres. Flertallet viser til at det ikke er definert noen formalkrav til hva et rettssted er. Dette innebærer at kravet til rettssted er oppfylt ved å leie en gymsal, kommunestyresal eller liknende ved behov. Flertallet viser til at et rettssted ikke har en definert rettskrets, og at det i lovforslaget legges opp til at sorenskriver får stor autonomi til å avgjøre hvilke saker som håndteres hvor. Flertallet viser videre til at regjeringen og Fremskrittspartiet setter en grense ved fire faste dømmende årsverk ut fra innfallsmetoden uten utredning eller konsekvensvurdering. Flertallet viser til at regjeringen og Fremskrittspartiet bevisst tapper de små domstolene for ressurser.

Flertallet viser til at ansatte ved tingrettene i Øst-Finnmark, Hammerfest, Senja, Vesterålen, Ofoten, Lofoten, Alstahaug, Brønnøy, Namdal, Fosen, Romsdal, Nordmøre, Søre Sunnmøre, Hardanger, Sunnhordland, Dalane, Lister, Vest-Telemark, Aust-Telemark, Hallingdal, Kongsberg og Eiker, Ringerike, Valdres, Nord-Gudbrandsdal, Nord-Østerdal, Sør-Østerdal, Heggen og Frøland samt Halden nå får en usikker hverdag hvor en sorenskriver plassert i en annen by styrer deres fremtidige karriere. Det samme gjelder ansatte ved de 19 jordskifterettene som er foreslått gjort om til rettssted.

Flertallet understreker at brevet som regjeringen og Fremskrittspartiet hevder stammer fra 27 sorenskrivere, ikke stammer fra 27, men i realiteten 19, da 8 av tingrettene ikke har egen sorenskriver, men er underlagt ledelse med andre tingretter. Flertallet mener det er kritikkverdig av regjeringens og Fremskrittspartiets å fremstille støtten større enn det den faktisk er. Flertallet merker seg at motstanden mot reformen blir oversett. Flertallet mener det er sterkt beklagelig når ansatte fra Ofoten tingrett, Fosen tingrett og Sunnhordland tingrett i innsendte høringsvar eksplisitt har tatt avstand til budskapet i brevet fra de ovennevnte sorenskriverne uten at deres stemmer blir hørt fra regjeringen og Fremskrittspartiet.

Flertallet viser til at det per 26. november 2020 er 183 av landets ordførere fra Senterpartiet, Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Miljøpartiet De Grønne og Venstre som har signert det tidligere nevnte opprop mot reformen. Flertallet understreker også at ordførere i Listerregionen, bestående av ordførere fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, har sendt et eget opprop. I tillegg har Høyres ordførere i Aukra, Bø i Vesterålen samt Lyngdal uttrykt motstand i Klassekampen. Flertallet understreker at samtlige motstemmer ignoreres av regjeringen og Fremskrittspartiet.

Flertallet støtter ikke forslaget om endring av domstoloven § 19, femte ledd.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet fremmer følgende forslag:

«I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 19 femte ledd lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om fordelingen av sakene i tingrettene, herunder om fordelingen mellom rettsstedene.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

I

I lov 13. august 1915 nr. 5 om domstolene skal § 19 femte ledd lyde:

Kongen kan gi nærmere regler om fordelingen av sakene i tingrettene, herunder om fordelingen mellom rettsstedene.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Forslag 2

Domstolloven § 22 skal lyde:

Rikets inndeling i domssogn for tingrettene (rettskretser) bestemmes av Kongen. Endringer i rettskretsene skal forelegges for Stortinget.

Forslag 3

Domstolloven § 25 første ledd skal lyde:

Kongen fastsetter hvor tingrettene skal ha sine faste rettssteder. Endringer i de faste rettsstedene skal forelegges for Stortinget.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sikre at alle rettssteder skal bestå og være bemannet. Ved rettssteder som i dag har fire faste dommerårsverk eller mindre, skal nivået på dagens antall årsverk knyttet til kjernevirksomheten opprettholdes.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med et forslag som tydeliggjør mulighetene i domstolloven for mer fleksibilitet, samarbeid og saksdeling mellom dagens rettskretser gjennom bl.a. en presisering og endring av § 55 e slik at det blir anledning til å innkalle dommere fra andre tingretter og rettskretser også i enkeltsaker.

II

Stortinget ber regjeringen opprettholde Øst-Finnmark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

III

Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Finnmark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

IV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Hammerfest tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

V

Stortinget ber regjeringen opprettholde Alta tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

VI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Finnmark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

VII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Troms tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

VIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Troms jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

IX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Senja tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

X

Stortinget ber regjeringen opprettholde Ofoten og Sør-Troms jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Ofoten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Trondenes tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Vesterålen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Lofoten og Vesterålen jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Lofoten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Salten tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Salten jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Alstahaug tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Rana tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Brønnøy tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Helgeland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Namdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Inntrøndelag tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Fosen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Trøndelag tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Trøndelag jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Trøndelag jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nordmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nordmøre jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Romsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Romsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Søre Sunnmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnmøre jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnmøre tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sogn og Fjordane tingrett, herunder dagens rettssteder, som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nordfjord jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Sogn jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XXXIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Indre Hordaland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XL

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord- og Midhordland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Bergen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Hardanger tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sunnhordland tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Haugalandet og Sunnhordland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Stavanger tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Jæren tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Dalane tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Rogaland jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XLIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Lister tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

L

Stortinget ber regjeringen opprettholde Kristiansand tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Agder tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Lista jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Marnar jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Vestfold jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Agder jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Aust-Telemark tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre-Telemark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre-Telemark jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Hallingdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Ringerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Kongsberg og Eiker tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Drammen tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Asker og Bærum tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre Buskerud jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre Buskerud jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Valdres tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Gudbrandsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Gudbrandsdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Gjøvik tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Vestoppland og Sør-Gudbrandsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Valdres jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Gudbrandsdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Østerdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sør-Østerdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Hedmarken tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Gjøvik tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nord-Østerdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Hedmarken og Sør-Østerdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Glåmdal tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Glåmdal jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Akershus og Oslo jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Øvre Romerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Nedre Romerike tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXVI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Heggen og Frøland tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXVII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Follo tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXVIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Moss tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

LXXXIX

Stortinget ber regjeringen opprettholde Fredrikstad tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XC

Stortinget ber regjeringen opprettholde Sarpsborg tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XCI

Stortinget ber regjeringen opprettholde Halden tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XCII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Østfold jordskifterett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XCIII

Stortinget ber regjeringen opprettholde Oslo byfogd som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

XCIV

Stortinget ber regjeringen opprettholde Oslo tingrett som selvstendig domstol med stedlig ledelse.

Oslo, i justiskomiteen, den 1. desember 2020

Lene Vågslid

leder

Jenny Klinge

ordfører

